

Drøftingsnotat RPS – Demografi

Demografiske utfordringstrekk i Trøndelag

Innhold

Sammendrag av hovedfunn	3
Bakgrunn for notatet	4
Ulik befolkningsutvikling i ulike deler av Trøndelag.....	5
Aksen-Kysten-Innlandet. Fremdeles en fornuftig inndeling av Trøndelag?	8
Ulik vekst også internt i kommunene.....	9
Trondheim en konkurransedyktig storby og en positiv drivkraft for utvikling i fylket?	14
Trøndelag er den regionen i Norge hvor det er størst forskjell mellom største og nest største tettsted.....	14
44 prosent av befolkningen i Trøndelag per 1.1.2022 bor i Trondheim kommune og andelen er økende.....	16
Har vi en balansert utvikling av fylket?	17
De unge flytter fra bygda i Trøndelag?.....	18
Personer i alderen 18-35 år flytter mest	19
Flytter vi mer enn før?.....	21
Flyttemønstrene har endret seg de siste 40 årene	21
Studenter som ikke er folkeregistrert ved studiested.....	23
Hva er konsekvensene av at de unge flytter fra bygda?	24
Stadig flere små husholdninger	25
Innvandring driver befolkningsveksten i Trøndelag.....	29
Hvem er innvandrerne i Trøndelag	31
Høy bosetting av flyktninger i 2022.....	34
Kan innvandring berge distriktene?	35
Prognose frem mot 2050.....	36
16-18 åringer. Prognoser for utvikling antall personer i videregående alder	38
Eldrebølgen kommer endelig til Trøndelag.....	41
Illustrasjonsliste	44
Kart	44
Tabeller.....	44
Figur.....	44
Appendiks A: Sentralitetsindeksen.....	46
Appendiks B: Aksen, kysten og Innlandet	48
Appendiks C: Senterstruktur i regional plan for arealbruk	49

Sammendrag av hovedfunn

Notatet viser at det er ulik befolkningsutvikling i ulike deler av Trøndelag. Mesteparten av veksten kommer i Trondheim og de omkringliggende kommunene. Trøndelag uten Trondheim har langt lavere vekst enn landsgjennomsnittet, og de minste kommunene har størst nedgang. I aksen Orkanger-Steinkjer, hvor hovedtyngden av befolkningen bor, er det også nedgang eller lavere vekst enn landssnittet i de kommunene som ikke grenser til Trondheim.

Det er ulik utvikling også internt i de enkelte kommune. Hovedtendensen er at stadig flere bor i tettsteder, og altså en intern sentralisering i kommunene. I dag er andelen 75,5 prosent. Framskrives utviklingen vil om lag 85 prosent bo i tettsteder i 2050.

Utvikling av flyttestrømmene har størst innvirkning på svingningen i befolkningsveksten i Trøndelag. Det er i alderen 18-35 år at de store flyttestrømmene inn og ut av trønderske kommuner skjer. Studenter flytter til Trondheim og bidrar totalt sett til en positiv nettoflytting av personer i alderen 20-25 år. For Trøndelag uten Trondheim flytter flere unge ut i aldersgruppa 20-29 år.

Innvandring driver befolkningsveksten i Trøndelag. Det er særlig distriktskommunene som er avhengige av innvandring for å opprettholde en positiv befolkningsutvikling. For de minst sentrale kommunene bidro positiv nettoinnvandring til at det så vidt var befolkningsvekst i disse kommunene i 2015-2022. De fleste innvanderne i Trøndelag kommer fra Europa.

Prognosene fram mot 2050 viser samme tendens som de historiske tallene, med at Trondheimsområdet vil fortsette å ta en stor del av befolkningsveksten, og at Trøndelag utenom Trondheim med omkringliggende kommuner vil ha langt lavere vekst enn landssnittet. I havbrukskommunene Hitra og Frøya prognoseres også en sterk vekst. For 18 av Trøndelag sine 38 kommuner gir framskrivningene i SSBs hovedalternativ nedgang i folketall. De fleste av disse kommunene er små distriktskommuner, men også bykommunene Namsos, Steinkjer og Verdal er i denne kategorien.

Hovedalternativet til SSBs framskrivinger gir 16 410 personer mellom 16-18 år i 2050, dvs. på omtrent samme nivå som i dag. I perioden fram mot 2050 forventes det en økning fram mot 2028 etterfulgt av en nedgang fram mot 2040 og deretter vekst igjen. Framskrivningene fra 2037 er usikre. Det forventes en vekst for aldersgruppen på om lag 15 prosent i Trondheim, og en nedgang på om lag 10 prosent for Trøndelag utenom Trondheim i perioden 2022-2050.

Det vil være 45 600 flere eldre over 67 år i Trøndelag i 2050 sammenlignet med 2022. Dette er en vekst på 58,6 prosent. Alle kommunene får flere innbyggere over 80 år. Det vil være lavest andel eldre i de mest sentrale kommunene, og i kommuner som ellers har hatt god befolkningsvekst. 20 prosent av innbyggerne bor alene, og tendensen er økende.

Trøndelag er den regionen i Norge hvor det er størst forskjell mellom største og nest største tettsted, og 44 prosent av innbyggerne i Trøndelag bor i Trondheim kommune. Dette er den høyeste andelen noensinne, og tendensen vil fortsette ut fra befolkningsframskrivningene.

Bakgrunn for notatet

Dette notatet er en del av arbeidet med kunnskapsgrunnlaget til regional planstrategi.

Det finnes mye statistikk om befolkningsframskrivninger og demografi. I dette notatet er det gjort et utvalg med formål å få fram de mer overordnede hovedtrekkene for å synliggjøre utviklingen de siste årene og prognosene fram i tid. Noen sentrale utviklingstrekk knyttet til flytting, aldringen i befolkningen og innvandring belyses, samt bosetting i tettsteder.

Hensikten med notatet er å spille opp til en diskusjon rundt hva disse temaene vil bety for samfunnsutviklingen i Trøndelag inn i den kommende fylkestingsperioden. Den demografiske utviklingen i Trøndelag vil kunne ha betydning for en rekke samfunnsområder, som bostedsattraktivitet, arealbruk- og boligutvikling, grunnlag for lokal næringsutvikling, kompetansetilgang og kommunal tjenesteproduksjon mm.

Notatet har ikke til hensikt å gi en fullstendig og beskrivelse av alle demografiske utfordringstrekk som har betydning for samfunnsutviklingen i Trøndelag.

Ulik befolkningsutvikling i ulike deler av Trøndelag

Hovedfunn:

- 79 prosent av befolkningsveksten i Trøndelag i perioden 2015-2022 har kommet i Trondheim
- Trøndelag uten Trondheim hadde en vekst på kun 2,0 prosent i perioden 2015-2022
- Trondheim og kommunene rundt vokser mest
- Fjell- og innlandskommunene reduseres mest
- De minste kommunene har størst nedgang

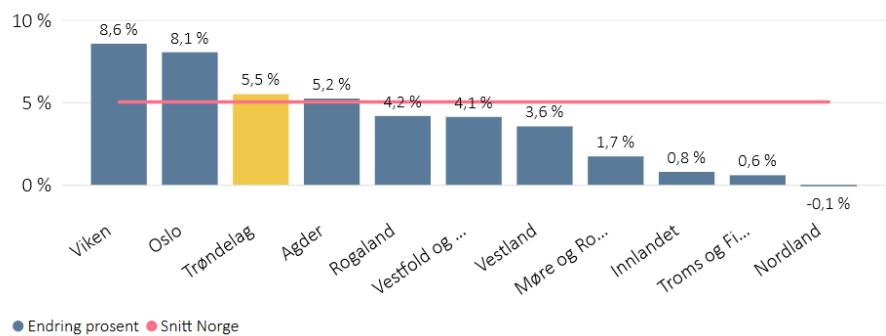
I perioden 2015-2022 har befolkningen i Trøndelag økt med 5,5 prosent eller 24 745 personer. Dette er på nivå med den nasjonale befolkningsveksten som også har vært på 5,0 prosent. Blant fylkene i Norge er det kun Oslo og Viken som har hatt større befolkningsvekst i perioden.

Trøndelag uten Trondheim hadde en befolkningsvekst på 2,0 prosent i perioden 2015-2022. Det har vært størst vekst i Trondheimsområdet og størst nedgang i fjell- og innlandskommunene.

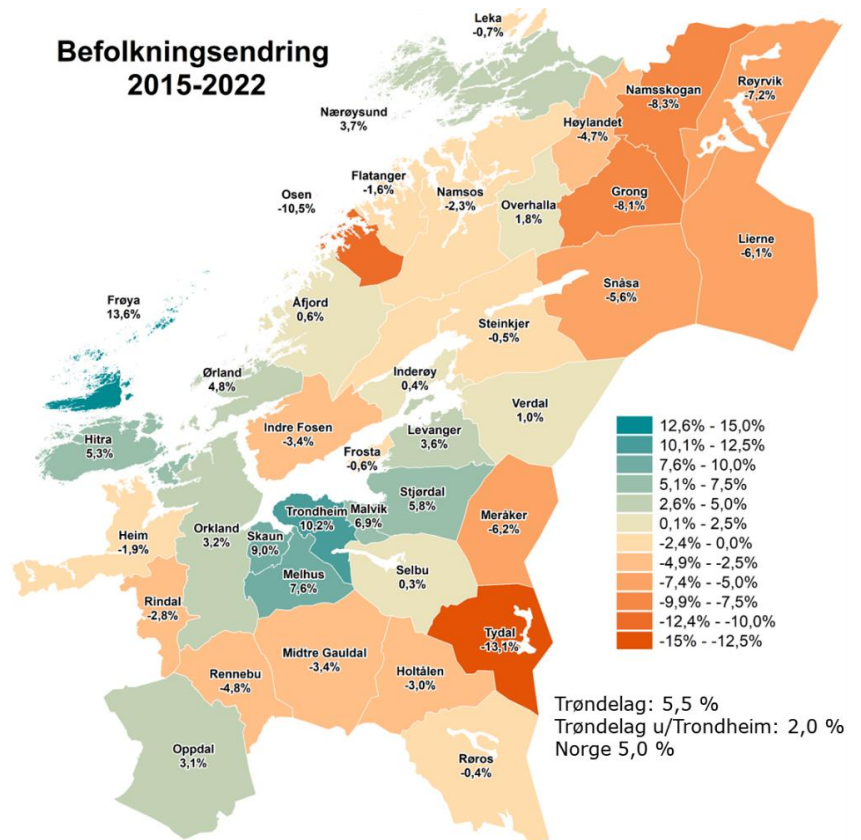
Når man ser på befolkningsveksten i enkeltkommuner i på perioden 2015 til 2022 er det Frøya, Trondheim og Skaun som har hatt den sterkeste befolkningsveksten. For Frøya er det arbeidsinnvandringen i forbindelse med akvakulturnæringen som er mye av årsaken til befolkningsveksten. Frøya hadde en befolkningsvekst på 13,6 prosent i perioden 2015-2022.

Siden åpningen av nye E39 fra Klett til Orkanger i 2005 har Skaun vært en av kommunen i Norge med størst prosentvis befolkningsvekst. I perioden 2015-2022 økte befolkningen i Skaun med 9,0 prosent. I løpet av 2021 hadde imidlertid Skaun en flat befolkningsutvikling, noe som kan være

Befolkningsendring (prosent) fra 2015 til 2022

Figur 1: Befolkningsendring fylker 2015-2022.

Kart 1: Befolkningsendring 2015-2022

ett tegn på at den sterke veksten man har sett over mange år holder på å avta.

I tillegg til Skaun har flere av de andre nabokommune til Trondheim også hatt sterk befolkningsvekst i perioden 2015-2022. Befolkningen i Melhus har økt med 1 207 personer, eller 7,6 prosent. Malvik har hatt en befolkningsøkning på 927 personer, eller 6,9 prosent.

Målt i antall personer er det Trondheim som har hatt den største befolkningsveksten i Trøndelag. Befolkningen i Trondheim har vokst med 19 541 personer siden 2015. Dette utgjør 79 prosent av befolkningsveksten i Trøndelag i perioden 2015-2022.

Den nest største veksten i antall personer finner vi i Stjørdal som i perioden 2015 til 2022 har økt folketallet med 1 330 personer.

Historisk har mye av veksten i Trøndelag vært sentrert i den såkalte aksene som følger Trondheimsfjorden og går fra Orkland i sør til Steinkjer i nord, og som stort sett har hatt en sterkere befolkningsutvikling enn resten av fylket. Det er imidlertid ikke befolkningsvekst i hele dette geografiske området. Steinkjer hadde f.eks. en befolkningsnedgang på -0,5 prosent i perioden 2015-2022. De kommunene i aksene som ikke grenser til Trondheim har hatt lavere vekst enn landsnittet.

Per 1.1.2022 bodde det 361 700 personer i de kommunene som innbefattes av den såkalte aksene, noe som er 76,3 prosent av den totale befolkningen i Trøndelag. Aksene hadde samlet sett en vekst på 7,4 prosent i perioden 2015-2022, mens de delene av Trøndelag som faller utenfor aksene totalt sett hadde en liten nedgang. Kysten hadde en positiv utvikling (1,2 prosent) drevet av utviklingen i oppdrettskommunene, mens innlandskommunene i Trøndelag hadde en befolkningsnedgang på -2,3 prosent i perioden 2015-2022.

Befolkning Trøndelag 2015-2022 ulike inndelinger				
Etter antall innbyggere per 1.1.2022				
	2015	2022	Endring 2015-2022	
Under 1 000 innbyggere	3 814	3 483	-331	-8,7 %
1 000-2 500 innbyggere	17 584	16 698	-886	-5,0 %
2 500-5 000 innbyggere	14 678	14 767	89	0,6 %
5 000-10 000 innbyggere	68 380	69 848	1 468	2,1 %
10 000-25 000 innbyggere	153 975	158 839	4 864	3,2 %
Trondheim	190 955	210 496	19 541	10,2 %
Total	449 386	474 131	24 745	5,5 %
Kysten, Aksene og Innlandet				
	2015	2022	Endring 2015-2022	
Aksene	336 734	361 725	24 991	7,4 %
Innland	45 305	44 271	-1 034	-2,3 %
Kysten	67 347	68 135	788	1,2 %
Total	449 386	474 131	24 745	5,5 %
Etter sentralitet				
	2015	2022	Endring 2015-2022	
Sentralitetsklasse 2	190 955	210 496	19 541	10,2 %
Sentralitetsklasse 3	36 455	38 712	2 257	6,2 %
Sentralitetsklasse 4	124 684	127 518	2 834	2,3 %
Sentralitetsklasse 5	62 408	61 928	-480	-0,8 %
Sentralitetsklasse 6	34 884	35 477	593	1,7 %
Total	449 386	474 131	24 745	5,5 %

Hvis man ser på befolkningsveksten i

Trøndelag fordelt på kommunestørrelse har de minste kommuner målt etter befolkning hatt nedgang, mens det er de største kommunene som har hatt vekst. Kommunene med under 1000 innbyggere har samlet sett hatt en nedgang i befolkningen på 8,7 prosent, mens kommunene med mellom 1000 og 2500 innbyggere har hatt en nedgang på 5,0 prosent. Kommunene med mer enn 2500 innbyggere har samlet sett hatt befolkningsvekst i perioden 2015-2021.

Tabell 1: Befolkning i Trøndelag 2015-2022, i kommuner etter ulike inndelinger

Befolkning per 1.1 i Trøndelag 2015-2022							
	2015	2021	2022	Endring 2021-2022		Endring 2015-2022	
Trondheim	190 955	207 595	210 496	2 901	1,4 %	19 541	10,2 %
Steinkjer	24 128	24 152	24 004	-148	-0,6 %	-124	-0,5 %
Namsos	15 360	15 096	15 001	-95	-0,6 %	-359	-2,3 %
Frøya	4 634	5 204	5 265	61	1,2 %	631	13,6 %
Osen	1 010	925	904	-21	-2,3 %	-106	-10,5 %
Oppdal	6 852	6 981	7 066	85	1,2 %	214	3,1 %
Rennebu	2 567	2 454	2 443	-11	-0,4 %	-124	-4,8 %
Røros	5 593	5 550	5 572	22	0,4 %	-21	-0,4 %
Holtålen	2 014	1 968	1 953	-15	-0,8 %	-61	-3,0 %
Midtre Gaulda	6 336	6 243	6 120	-123	-2,0 %	-216	-3,4 %
Melhus	15 916	16 949	17 123	174	1,0 %	1 207	7,6 %
Skaun	7 668	8 367	8 360	-7	-0,1 %	692	9,0 %
Malvik	13 498	14 334	14 425	91	0,6 %	927	6,9 %
Selbu	4 078	4 069	4 090	21	0,5 %	12	0,3 %
Tydal	863	759	750	-9	-1,2 %	-113	-13,1 %
Meråker	2 558	2 413	2 399	-14	-0,6 %	-159	-6,2 %
Stjørdal	22 957	24 283	24 287	4	0,0 %	1 330	5,8 %
Frosta	2 624	2 609	2 608	-1	0,0 %	-16	-0,6 %
Levanger	19 474	20 170	20 171	1	0,0 %	697	3,6 %
Verdal	14 809	14 986	14 955	-31	-0,2 %	146	1,0 %
Snåsa	2 153	2 054	2 033	-21	-1,0 %	-120	-5,6 %
Lierne	1 394	1 328	1 309	-19	-1,4 %	-85	-6,1 %
Røyrvik	475	459	441	-18	-3,9 %	-34	-7,2 %
Namsskogan	892	846	818	-28	-3,3 %	-74	-8,3 %
Grong	2 489	2 347	2 287	-60	-2,6 %	-202	-8,1 %
Høylandet	1 252	1 215	1 193	-22	-1,8 %	-59	-4,7 %
Overhalla	3 751	3 865	3 817	-48	-1,2 %	66	1,8 %
Flatanger	1 119	1 100	1 101	1	0,1 %	-18	-1,6 %
Leka	574	563	570	7	1,2 %	-4	-0,7 %
Inderøy	6 770	6 764	6 794	30	0,4 %	24	0,4 %
Indre Fosen	10 251	9 948	9 899	-49	-0,5 %	-352	-3,4 %
Heim*	5 997	5 941	5 884	-57	-1,0 %	-113	-1,9 %
Hitra*	4 895	5 140	5 156	16	0,3 %	261	5,3 %
Ørland	9 898	10 306	10 371	65	0,6 %	473	4,8 %
Åfjord	4 225	4 271	4 252	-19	-0,4 %	27	0,6 %
Orkland*	17 935	18 300	18 502	202	1,1 %	567	3,2 %
Nærøysund	9 384	9 581	9 732	151	1,6 %	348	3,7 %
Rindal	2 038	1 989	1 980	-9	-0,5 %	-58	-2,8 %
Trøndelag	449 386	471 124	474 131	3 007	0,6 %	24 745	5,5 %
Norge	5 165 802	5 391 369	5 425 270	33 901	0,6 %	259 468	5,0 %

Tabell 2: Befolkning per 1.1 i Trøndelag 2015-2022

Digitale ressurser for utforskning av tallene:

<https://trondelagitall.no/statistikk/folketall-og-endringer>

<https://trondelagitall.no/statistikk/folketall-og-endringer-kvartal>

Problemstillinger til drøfting:**Aksen-Kysten-Innlandet. Fremdeles en fornuftig inndeling av Trøndelag?**

I analysen av den demografiske utviklingen i Trøndelag i Regional planstrategi for fylkestingsperioden 2020-2023 ble Trøndelag delt i 3; Aksen, Kysten og Innlandet. Dette var et analysegrep og ikke en funksjonell eller administrativ inndeling, eller en inndeling som uttrykk for politiske prioriteringer. Bakgrunnen for denne inndelingen var at disse områdene har noen felles kjennetegn knyttet til bosetning og næringsstruktur. Ønsket med å bruke denne inndelingen var også å bryte ned oppfatningen om at skillelinjene i Trøndelag i hovedsak er mellom nord og sør i fylket, ved å fremheve at kysten og innlandet i gamle Nord- og Sør-Trøndelag har en rekke likhetstrekk og at de mer folkerike kommunene i aksen har en del fellestrekk uavhengig av hvilken side av Trondheim de ligger.

Ut fra utviklingstrekkene beskrevet – er inndelingen i «aksen», «innlandet» og «kysten» fortsatt hensiktsmessig? Har en slik inndeling noen ulemper? Hvis ikke denne inndelingen skal brukes – hva er gode kategoriseringer?

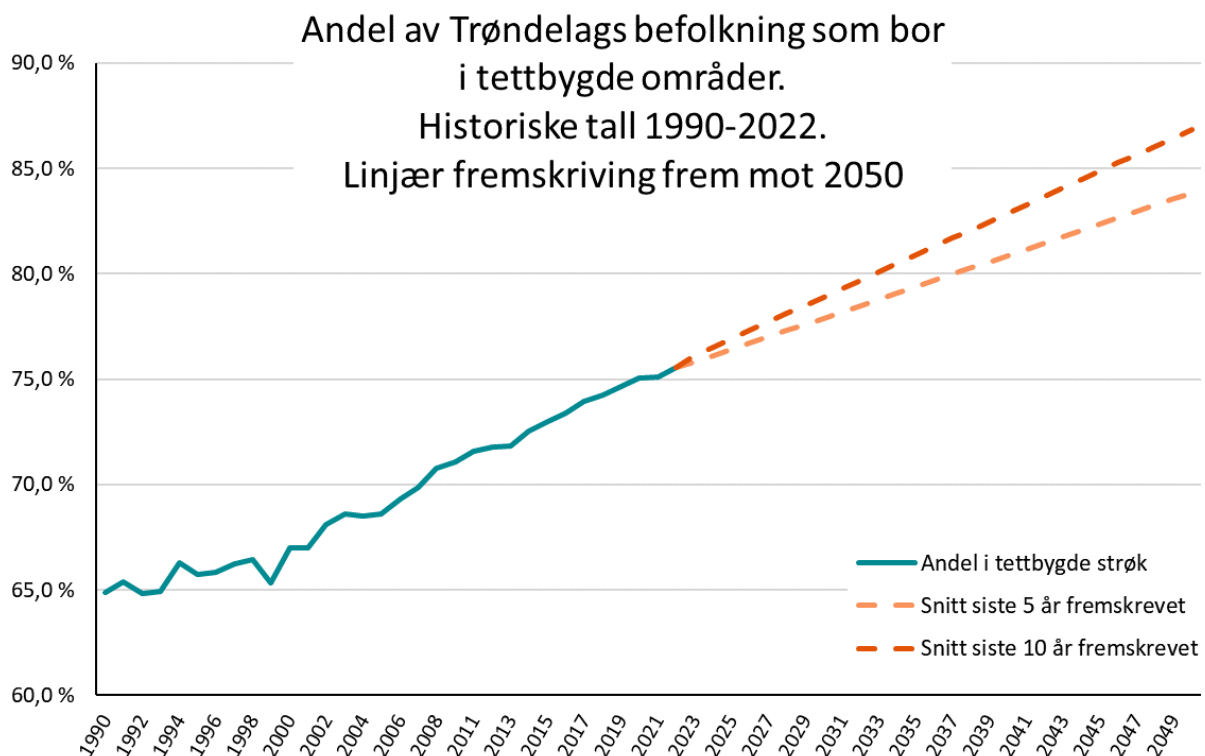
Ulik vekst også internt i kommunene

Hovedfunn:

- 75,5 prosent av Trøndelag befolkning bor i tettbygde områder
- Tettstedene vokser i de fleste kommunene i Trøndelag
- De største tettstedene vokser mer enn de minste
- 76 prosent av nytt boligareal i perioden 2015-2021 er bygget innenfor tettsteder

Internt i kommunene er det også ulik befolkningsutvikling. En stadig større andel av befolkningen bor i tettstedene. Et tettsted er en samling nærliggende hus der det bor minst 200 personer. Etter denne definisjonen så er det 103 tettsteder i Trøndelag i 2022. Fraflytting eller utvidelse av bosetting påvirker grensene for et tettsted, og tettstedene defineres på nytt hvert år av SSB. Det er viktig å ta høyde for endringer i tettstedenes utstrekning når man sammenligner over tid.

Det er 358 155 personer som bor i et tettsted i Trøndelag per 1.1.2022. Det betyr at 75,5 prosent av trønderne bodde i et tettsted og andelen er økende. Befolkningen i tettsteder i Trøndelag har økt med 35,7 prosent, eller 94 174 innbyggere, i perioden 2000 til 2022. Befolkningen i spredtbygde strøk i Trøndelag har gått ned med 2,7 prosent, eller minus 3 162 innbyggere, i perioden 2000 til 2022. Til sammen har den totale befolkningen i Trøndelag økt med 20,4 prosent, eller 80 225 personer.

Figur 2: Utvikling i andel av Trøndelags befolkning som bor i tettbygde områder 1990-2022 og fremskriving frem mot 2050

Framskrives trenden i utviklingen i andel av befolkningen i Trøndelag som bor i tettbygde områder vil ca. 85 prosent av fylkets befolkning bo i ett tettsted i 2050.

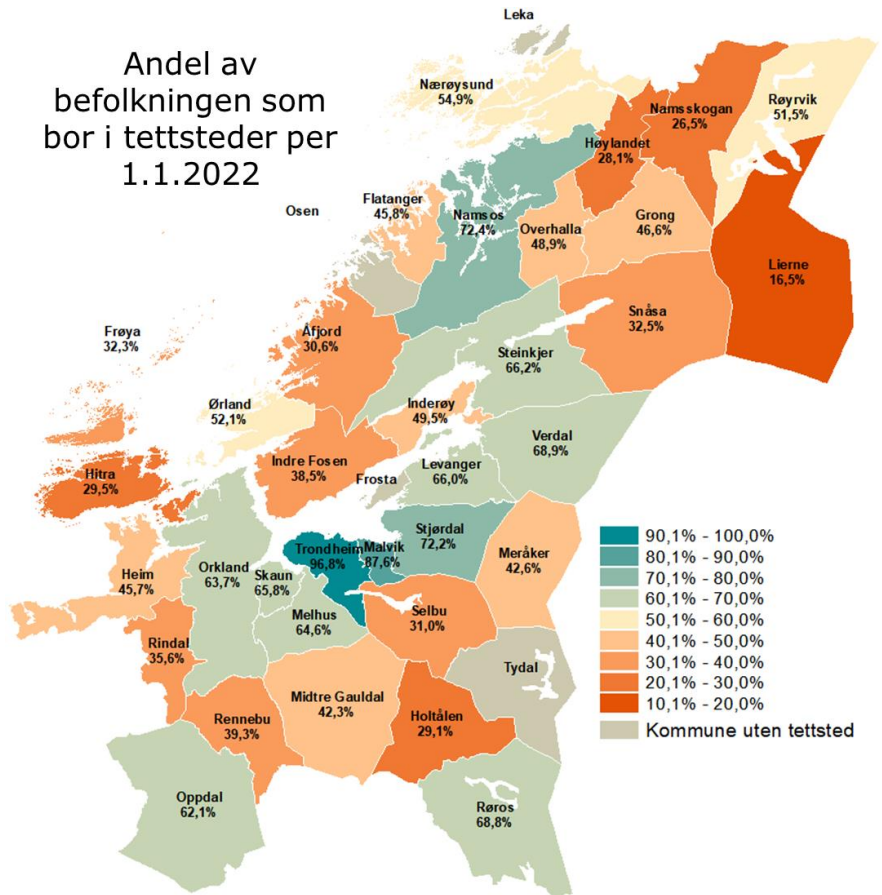
Det er store forskjeller mellom tettstedene både når det gjelder befolkning og areal. Tettstedet Trondheim er størst med 194 860 innbyggere. Her kan man merke seg at ikke alle innbyggerne i kommunen Trondheim bor i tettstedet Trondheim. 8 850 innbyggere i kommunen bor i andre mindre tettsteder i kommunen og 6 786 innbyggere i kommunen bor utenfor tettsteder. Det minste tettstedet i Trøndelag etter befolkning er Liabø i Heim som med 205 innbyggere, akkurat er innenfor det som defineres som et tettsted.

Trondheim er kommunen i Trøndelag med størst andel innbyggere som bor i et tettsted. I Trondheim så bor 96,8 prosent av befolkningen per 1.1.2022 i et tettsted.

Hvis man ser på Trøndelag uten Trondheim så bor 58,2 prosent av befolkningen i et tettsted. Etter Trondheim så er det Malvik som har høyest andel av befolkningen bosatt i tettsteder, med 87,6 prosent.

Det er 4 kommuner i Trøndelag som per 2022 ikke har steder som er store nok til å bli definert som tettsted. Det er Leka, Tydal, Osen og Frosta. Frosta (stedet og ikke kommunen) var definert som et tettsted i perioden 2017-2020, men falt utenfor tettstedsdefinisjonen i 2021.

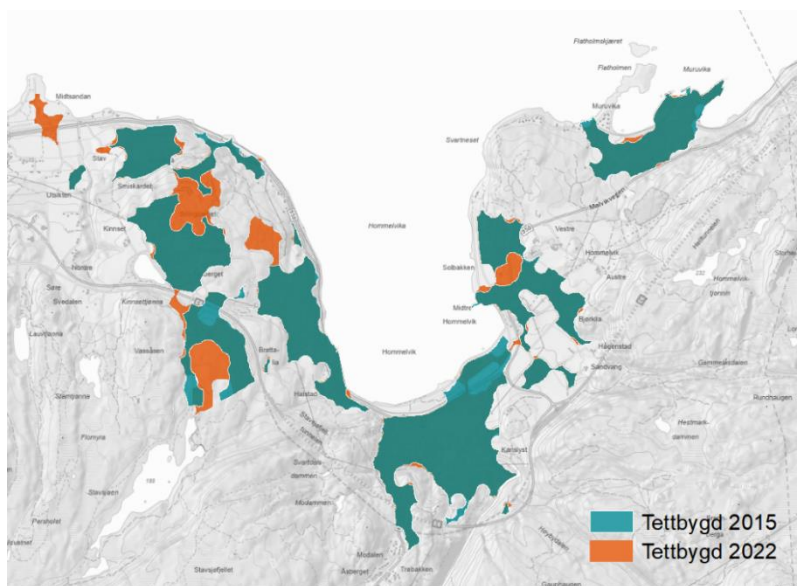
Andel av befolkningen som bor i tettsteder per 1.1.2022

Kart 2: Andel av befolkningen som bor i tettsteder per 1.1.2022

Tettsteds grensene endrer seg over tid som følge av f.eks. utvidelser av boligområder eller fraflytting som gjør at et område faller utenfor definisjonen på hva som er ett tettsted. I kartet til høyre er dette illustrert ved hjelp av en sammenligning av tettbygde områder i 2015 og 2022 rundt Hommelvik i Malvik kommune. Muruvik oppe til høyre i kartet er eget tettsted, mens Hommelvik tettsted strekker seg fra Solbakken i vest til Smiskaret og Sveberg i øst.

Av og til så vokser også to tettsteder sammen eller et tettsted vokser sammen med et boligområde som ikke er stort nok til å regnes som et eget

Kart 3: Eksempel på hvordan områdene som regnes som tettbygd har endret seg fra 2015 til 2022. Tettstedene Hommelvik og Muruvik.

Tettsteder i Trøndelag med over 1000 bosatte i 2022						
	Bosatte 2015	Bosatte 2022	Endring 2015-2022		Areal av tettsted (km ²)	Bosatte per km ²
Trondheim	175 068	194 860	19 792	11,3 %	59,25	3 289
Stjørdalshalsen	11 725	13 378	1 653	14,1 %	7,48	1 789
Steinkjer	12 341	12 887	546	4,4 %	8,17	1 577
Levanger	9 637	10 384	747	7,8 %	5,31	1 956
Orkanger/Fannrem	7 949	8 890	941	11,8 %	6,55	1 357
Verdalsøra	8 097	8 535	438	5,4 %	6,01	1 420
Namsos	8 369	8 307	-62	-0,7 %	4,6	1 806
Malvik	6 719	7 150	431	6,4 %	2,66	2 688
Melhus	6 003	6 957	954	15,9 %	3	2 319
Hommelvik	4 994	5 800	806	16,1 %	3,03	1 914
Oppdal	4 162	4 390	228	5,5 %	3,7	1 186
Røros	3 761	3 836	75	2,0 %	3,26	1 177
Klæbu	3 277	3 424	147	4,5 %	1,44	2 378
Rørвик	3 043	3 385	342	11,2 %	2,06	1 643
Buvika/Ilhaugen	2 754	3 157	403	14,6 %	1,47	2 148
Kyrksæterøra	2 479	2 484	5	0,2 %	2,3	1 080
Brekstad	1 922	2 381	459	23,9 %	2,25	1 058
Støren	2 317	2 306	-11	-0,5 %	2,41	957
Skogn	1 989	1 960	-29	-1,5 %	1,15	1 704
Hell	1 525	1 836	311	20,4 %	1,23	1 493
Straumen	1 591	1 764	173	10,9 %	1,42	1 242
Børsa	1 473	1 758	285	19,3 %	1,12	1 570
Kolvereid	1 663	1 728	65	3,9 %	1,28	1 350
Botngård	1 156	1 339	183	15,8 %	1,22	1 098
Spillum	1 282	1 331	49	3,8 %	1,7	783
Å i Åfjord	1 166	1 302	136	11,7 %	1,43	910
Tanem	1 240	1 295	55	4,4 %	0,46	2 815
Løkken	1 309	1 255	-54	-4,1 %	1,64	765
Fillan	911	1 233	322	35,3 %	1,16	1 063
Rissa	1 067	1 208	141	13,2 %	0,87	1 389
Sistranda	834	1 162	328	39,3 %	1,27	915
Malm	1 187	1 122	-65	-5,5 %	1,35	831
Leksvik	1 065	1 118	53	5,0 %	1,45	771
Lundamo	1 071	1 114	43	4,0 %	0,88	1 266
Grong	1 153	1 065	-88	-7,6 %	1,13	942
Mebonden	905	1 038	133	14,7 %	1,22	851
Midtbygda	1 042	1 023	-19	-1,8 %	1,42	720

Tabell 3: Tettsteder i Trøndelag med over 1000 bosatt i 2022

tettsted. Dette gjør at det kan være vanskelig å sammenligne utviklingene bosetningen i enkelt av tettstedene over tid.

Det er 37 tettsteder i Trøndelag med over 1 000 innbyggere i 2022. Totalt bor det 328 162 personer i disse tettstedene, noe som er 69,2 prosent av befolkningen i Trøndelag og 91,6 prosent av befolkningen i tettstedene i fylket.

Tettsteder med over 1 000 innbyggere i 2022 hadde i perioden 2015-2022 en vekst på 10,0 prosent eller 29 916 innbyggere. Uten Trondheim utgjorde veksten i tettstedene med over 1 000 innbyggere 8,2 prosent, eller 10 124 personer. Til sammenligning økte befolkningen i Trøndelag totalt sett med 5,5 prosent. Befolkningen i tettstedene med under 1000 innbyggere økte med 4,6 prosent eller 1 298 innbyggere i perioden 2015-2022.¹

Befolkningen i spredtbygde strøk gikk ned med 3,6 % og 4 302 færre personer for perioden 2015-2022.

¹ Endring måles på tettsteder med under 1000 innbyggere i 2022 og som også var regnet som et tettsted i 2015. Grender som har mistet tettstedsstatusen i perioden 2015 til 2022 er ikke tatt med i beregningen. Hvis disse inkluderes ville veksten for tettsteder med under 1000 innbyggere vært på 0,5 %.

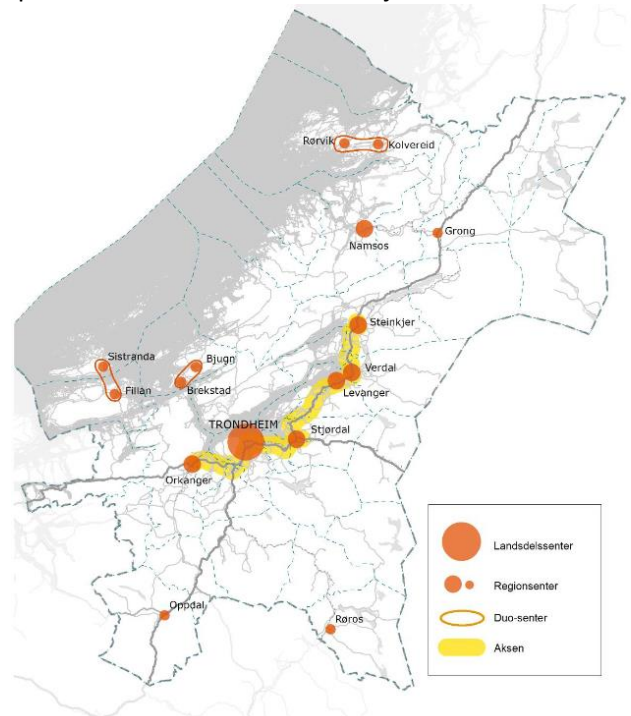
I Regional plan for arealbruk 2022-2030 (RPA) er det pekt på tettsteder som har en funksjon som landsdelssenter (Trondheim) og regionsenter (Se Appendix C). Tanken er at en utvikling av regionale tyngdepunkt i hele Trøndelag kan bidra til å gi både regionsentrene og omlandet rundt økt kraft.

Hvis man ser på befolkningsutviklingen i regionsentrene unntatt Trondheim i perioden 2015-2022 finner man at de hadde en befolkningsvekst på 8,1 prosent eller 6 177 personer. Det bodde 82 900 personer i disse 15 tettstedene i 2022.

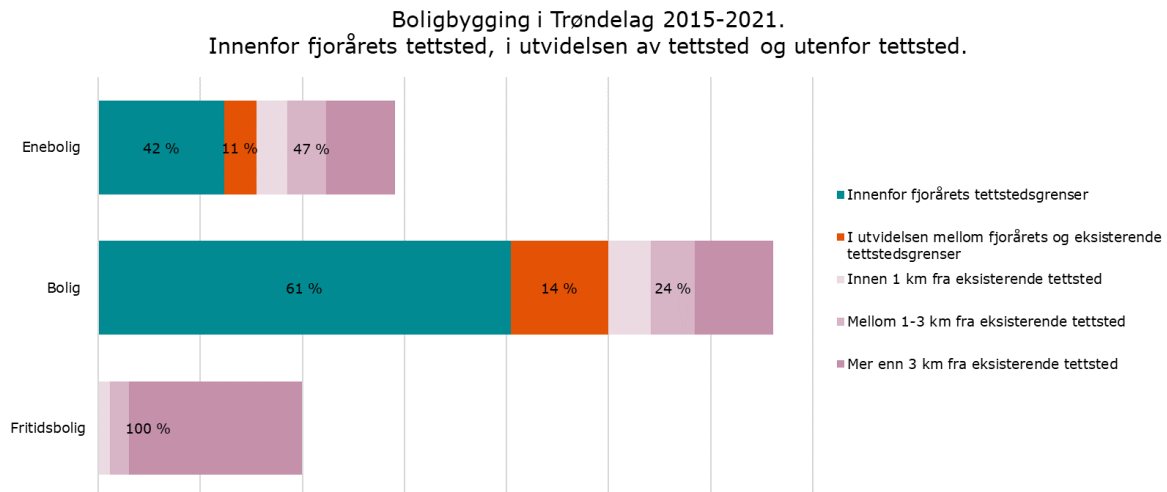
Boligbyggingen i Trøndelag har i perioden 2015-2021 vært størst i eksisterende tettsteder. 61 prosent av nytt boligareal er bygget innenfor det som var tettsteds grensen året før. Ytterligere 14 prosent ble bygget i nærheten av tettsteder slik at tettsteds grensene ble utvidet. Til sammen er 76 prosent av nytt boligareal i perioden 2015-2021 bygget innenfor dagens tettsteds grenser. De siste 24 prosent av nytt boligareal ble bygget utenfor tettsteder.

Eneboliger utgjør 44 prosent av nytt boligareal i Trøndelag i perioden 2015-2022, og eneboliger er bygget mer spredt enn øvrige boliger. Kun 44 prosent er bygget innenfor eksisterende tettsteds grenser og 11 prosent i utvidelsen av tettsteder. De øvrige 47 prosentene av nytt eneboligareal er bygget i spredtbygde områder.

Nye fritidsboliger er, ikke overraskende, bygget utenfor tettstedene.

Kart 4: Senterstruktur i Trøndelag med landsdelssenter og regionsenter. Hentet fra regional plan for arealbruk.

Figur 3: Boligbygging (bruksareal i største etasje) i Trøndelag 2015-2021 i forhold til avstand til tettsted.

Tett bebyggelse - Problemstillinger til drøfting:

I Regional plan for arealbruk 2022-2030 (RPA) er det pekt på flere tettsteder som har en funksjon regionsenter som skal bidra til å gi både regionsentrene og omlandet rundt økt kraft. Befolkningsutviklingen i de utpekte regionsentrene rundt om i fylket har variert. Tett bebyggelse kan være gunstig med tanke på klima, bærekraft, kollektivtilbud mm. Samtidig medfører intern sentralisering i kommunene utfordringer knyttet til uttynning i distriktene.

Hva kan gjøres for å forsterke regionsentrenes rolle?

Trondheim en konkurransedyktig storby og en positiv drivkraft for utvikling i fylket?

Hovedfunn:

- Trøndelag er den regionen i Norge hvor det er størst forskjell mellom største og nest største tettsted
- Den mest folkerike kommunen i Trøndelag er over 8 ganger større enn den nest mest folkerike kommunen og mer enn 490 ganger større enn den minst folkerike
- Trondheims andel av Trøndelagsbefolkning øker, men kanskje ikke like raskt som tidligere.

Et av målene i Trøndelagsplanen 2019 – 2030 er at «Trondheim er en konkurransedyktig storby og en positiv drivkraft for utvikling i fylket»

Den amerikanske geografen Mark Jefferson introduserte i 1939 begrepet «Urban primacy» (urban dominans på norsk) som beskriver fenomenet om at den største byen i et land eller en region ofte er flere ganger større enn den nest største byen.

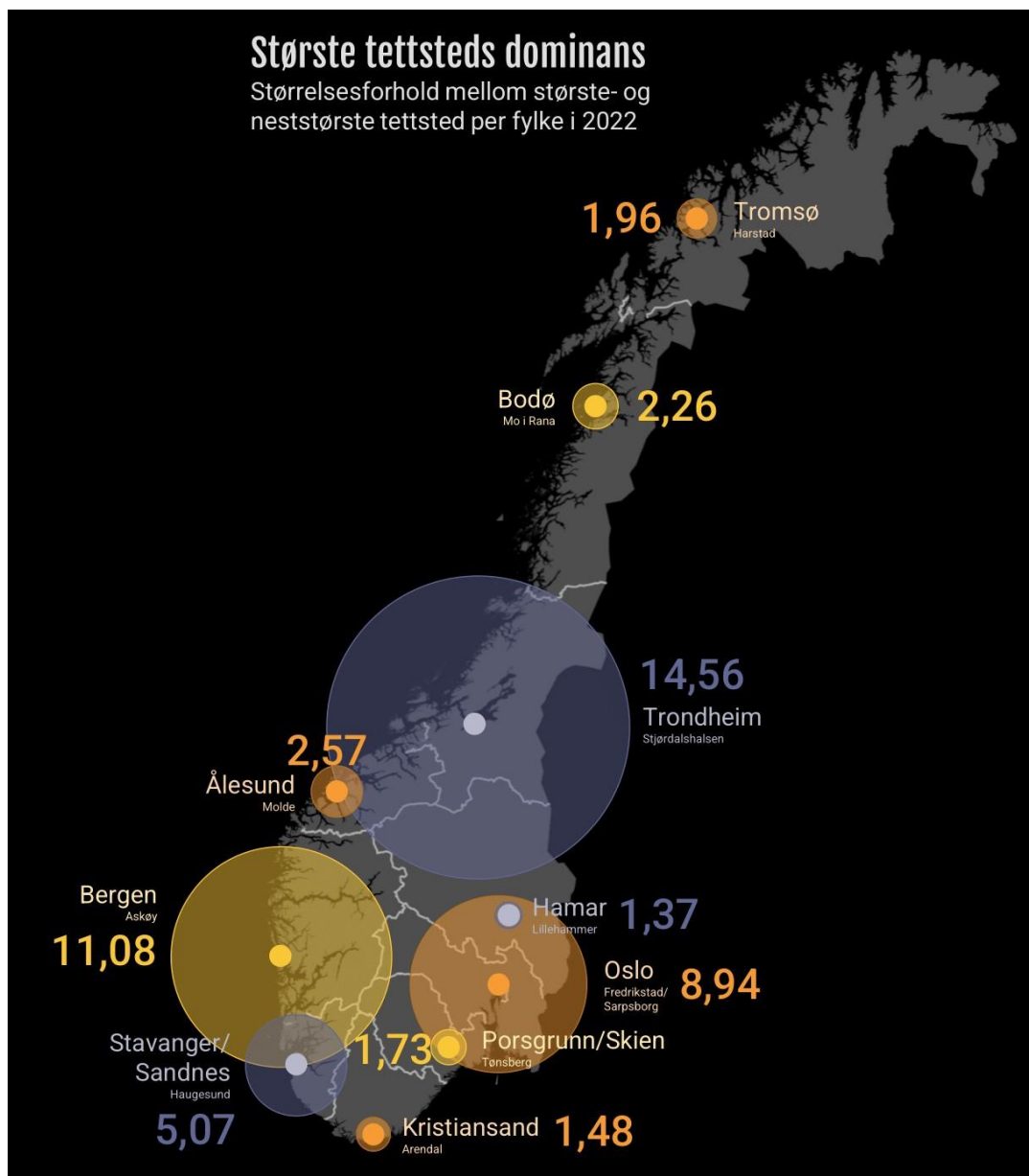
«Urban primacy» brukes i dag som en betegnelse for å beskrive en situasjon der en by eller urbant område er langt større og har mer betydning enn andre byer i en bestemt region. Dette kan manifestere seg på mange måter, for eksempel at byen har den største befolkningen, den største økonomiske aktiviteten, eller at den er sentrum for politisk makt og kulturell innflytelse. Urban primacy kan også referere til en situasjon der en by har en sterk posisjon i et globalt perspektiv, for eksempel som et betydelig finansielt sentrum eller et knutepunkt for internasjonal handel.

Det finnes ulike teorier om i hvilken grad den største byen i en region trekker ressurser, befolkning og arbeidskraft fra sitt omland eller om storbyen fungerer som en vekstmotor for omlandet ved å skape arbeidsplasser, gi tilgang til tjenester og bidra til økonomisk vekst som smitter over på omlandet. Det er vanskelig å si med sikkerhet om den største byen i et område tilfører eller tar ressurser fra sitt omland. I mange tilfeller kan den største byen i en region ha både positiv og negativ effekt på omlandet, avhengig av hvordan den håndterer sine ressurser og sin posisjon som sentrum for økonomisk, politisk, kulturell og sosial aktivitet.

Trøndelag er den regionen i Norge hvor det er størst forskjell mellom største og nest største tettsted.

Ser vi på størrelsesforholdet mellom største og nest største tettsted i de ulike regionene i Norge er Trøndelag den regionen i Norge hvor det er størst forskjell mellom største og nest største tettsted. Tettstedet Trondheim er 14,6 ganger større målt i befolkning i 2022 enn det nest største tettstedet i Trøndelag, som er Stjørdalshalsen.

Kartet under viser det relative størrelsesforholdet mellom fylkenes største- og nest største byområder, målt etter folketall 2022. I denne framstillingen er Stor-Oslo regnet som del av Viken.

Kart 5: Største tettsted dominans 2022

Her kan man merke seg at tettstedet Trondheim ikke er det samme som kommunen Trondheim. Kommunen Trondheim hadde 210 496 innbyggere i 2022, mot 194 860 innbyggere i tettstedet Trondheim.

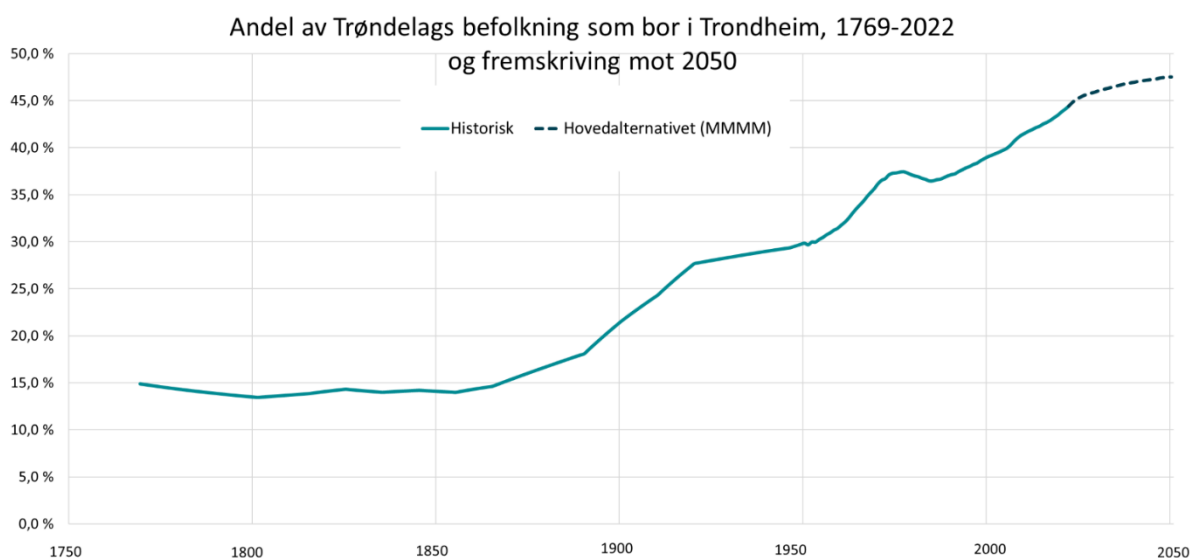
Hvis man sammenligner størrelsesforholdet mellom største og nest største tettsted i Trøndelag med andre regioner i Norge så finner man at tettstedet Bergen er 11,1 ganger større enn Askøy, Stavanger/Sandnes er 5,1 ganger større enn Haugesund og tettstedet Oslo er 8,9 ganger større enn Fredrikstad/Sarpsborg. I Innlandet fylke er derimot Hamar som er det største tettstedet kun 1,4 ganger større enn Lillehammer som er det nest største. Og i Agder er Kristiansand kun 1,5 ganger større enn Arendal.

44 prosent av befolkningen i Trøndelag per 1.1.2022 bor i Trondheim kommune og andelen er økende

Byer og tettsteder vokser fordi at de kan tilby arbeidsplasser og økonomisk aktivitet, noe som tiltrekker seg befolkning og bidra til befolkningsvekst. Byer er sentre for utdanning, helsevesen, offentlig administrasjon og andre viktige tjenester, noe som gjør dem attraktive steder å bo og leve. I tillegg kan byer og tettsteder være sentre for kulturell og sosial aktivitet, noe som kan bidra til å holde befolkningen i området og hindre at folk flytter til andre steder.

Figuren under viser hvordan andelen av Trøndelags befolkning som bor i det som i dag er Trondheim kommune har utviklet seg i perioden 1769-2022. Den viser også hvordan denne andelen vil utvikle seg frem mot 2050 ifølge hovedalternativet i SSBs regionale befolkningsframskrivninger.

Figur 4: Andel av Trøndelags befolkning som bor i Trondheim, 1769-2022 og framskriving mot 2050

Aldri før har en så stor andel av Trøndelags befolkning bodd i Trondheim. 44,4 prosent av Trøndelags befolkning bodde per 1.1.2022 i Trondheim, opp fra 42,5 prosent i 2015, 41,5 prosent i 2010 og 39,0 prosent i 2000. De siste befolkningsframskrivingene fra SSB tilsier at 47,5 prosent av Trøndelags befolkning kommer til å bo i Trondheim i 2050.

Til sammenligning bor 45 prosent av innbyggerne i Vestland i Bergen i 2022 og 30 prosent av innbyggerne i Rogaland i Stavanger (46 prosent av Rogalendingene bor i Stavanger eller Sandnes).

Sammenligner vi folketallet i største og nest største kommune på samme måte som vi tidligere sammenlignet befolkningen i største og nest største tettsted finner vi at folketallet i Trondheim er 8,7 ganger større enn i Stjørdal, som er den nest mest folkerike kommunen i Trøndelag. Til sammenligning er Bergen 7,4 ganger større enn nest største kommune i Vestland.

Digitale ressurser for utforskning av tallene:

<https://trondelagital.no/statistikk/befolkning-i-delomrader-og-grunnkretser>

<https://trondelagital.no/artikkel/tettsteder-i-trondelag>

<https://trondelagital.no/statistikk/folketall-og-endringer>

Problemstilling til drøfting:

Har vi en balansert utvikling av fylket?

Sentralisering av bosettingen innebærer en fortetting og konsentrasjon av befolkningen inn mot byer og tettsteder.

Balansert utvikling er ett av hovedpunktene i TRØNDELAGSPANEN 2019 - 2030, i det ligger det blant annet at: *Trondheim er en konkurransedyktig storby og en positiv drivkraft for utvikling i fylket, vi har attraktive småbyer og regionale tyngdepunkt med varierte funksjoner og tjenester, og at Trøndelag består av livskraftige regioner og distrikter med identitet og særpreget.*

Hva er fordeler og hva er ulemper med «intern sentralisering» og tettstedenes vekst ut fra det overordnede målet om balansert utvikling av Trøndelag?

Hvilke fordeler og ulemper har utviklingen av Trondheim for omlandet og resten av Trøndelag?

De unge flytter fra bygda i Trøndelag?

Hovedutfordringer:

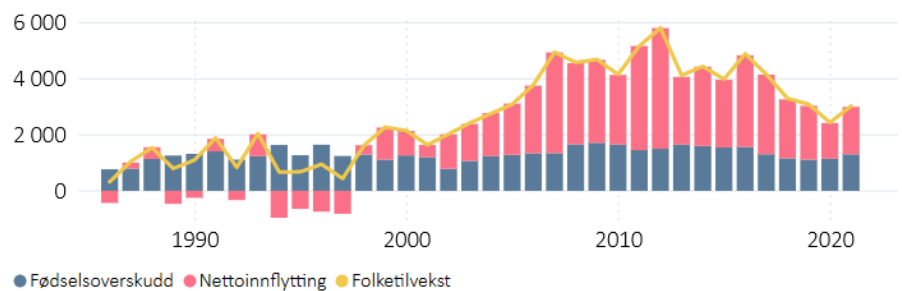
- For Trøndelag utenom Trondheim er det flere unge i alderen 20-29 år som flytter ut enn inn
- Det er stor prosentvis utflytting av unge voksne spesielt fra de minste kommunene
- Studentene bidrar til positiv nettoinnflytting av unge voksne spesielt til Trondheim
- 16 av 18 kommuner med negativ nettoutflytting i perioden 2015-2022 er i sentralitetsklasse 5 eller 6

Det er to sentrale drivere for befolkningvekst – fødselsoverskudd, dvs at det fødes flere enn det dør, og flytting som inkluderer både innvandring og innenlandsflytting. Fødselsoverskuddet har vært forholdsvis stabilt i Trøndelag, mens nivået på flytting varierer mer fra år til år.

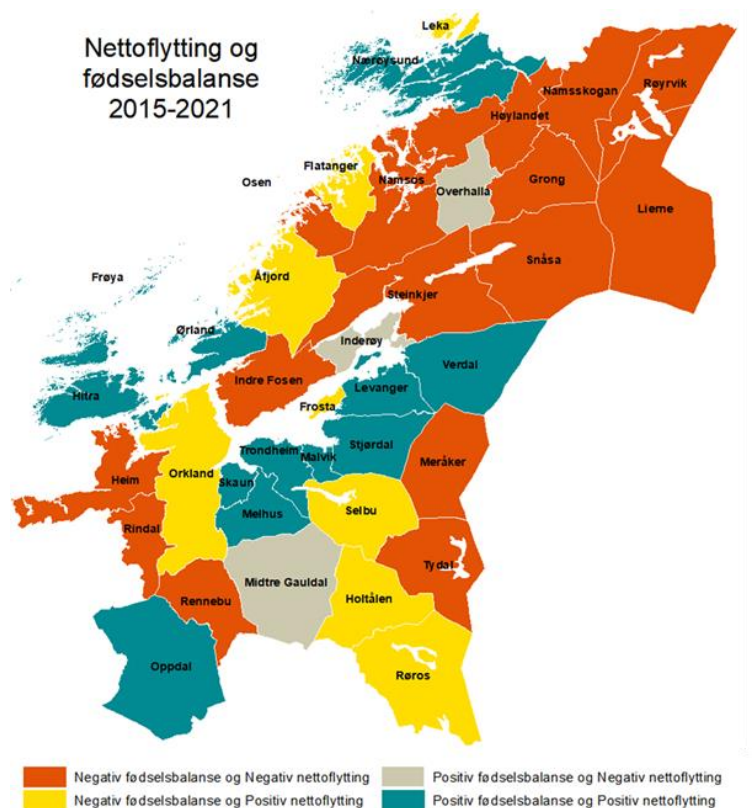
Ulikt flyttemønster forklarer også mye av forskjellene i befolkningveksten mellom kommunene. Det er de mindre sentrale kommuner (kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6) som i størst grad har negativ nettoutflytting, mens det er positiv nettoutflytting til de mest sentrale kommunene. Mange av de mindre sentrale kommunene har også en aldrende befolkning og negativ fødselsbalanse. Det at spesielt unge voksne flytter fra mindre de sentrale kommunene kan over tid utfordre disse kommunenes evne til å opprettholde et bærekraftig lokalsamfunn.

Hvis vi ser på kommunene i Trøndelag i perioden 2015-2022 så finner vi at 18 av 38 kommuner hadde negativ nettoutflytting. Med unntak av Steinkjer og Namsos er alle kommuner med negativ nettoutflytting i perioden i sentralitetsklasse 5 eller 6.

Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoutflytting i Trøndelag i perioden 1986-2021

Figur 5: Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoutflytting i Trøndelag i perioden 1986-2021

Kart 6: Nettoutflytting og fødselsbalanse 2015-2021

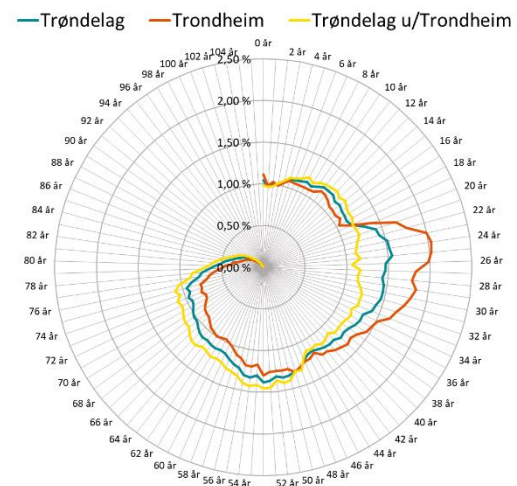
Personer i alderen 18-35 år flytter mest

Unge mennesker flytter ofte til større byer for å studere eller for å starte sin karriere. Dette fører til at befolkningen i de større byene blir yngre, mens befolkningen i mindre byer og mindre sentrale områder får en større andel eldre. Denne tendensen påvirker også alderssammensetningen i kommunene i Trøndelag.

Effekten av dette ser vi av statistikken som viser at Trondheim har en mye høyere andel av befolkningen i aldersgruppen 18-45 år. Trøndelag uten Trondheim har en høyere andel av befolkningen i aldersgruppen 0-17 år og 46 år og eldre.

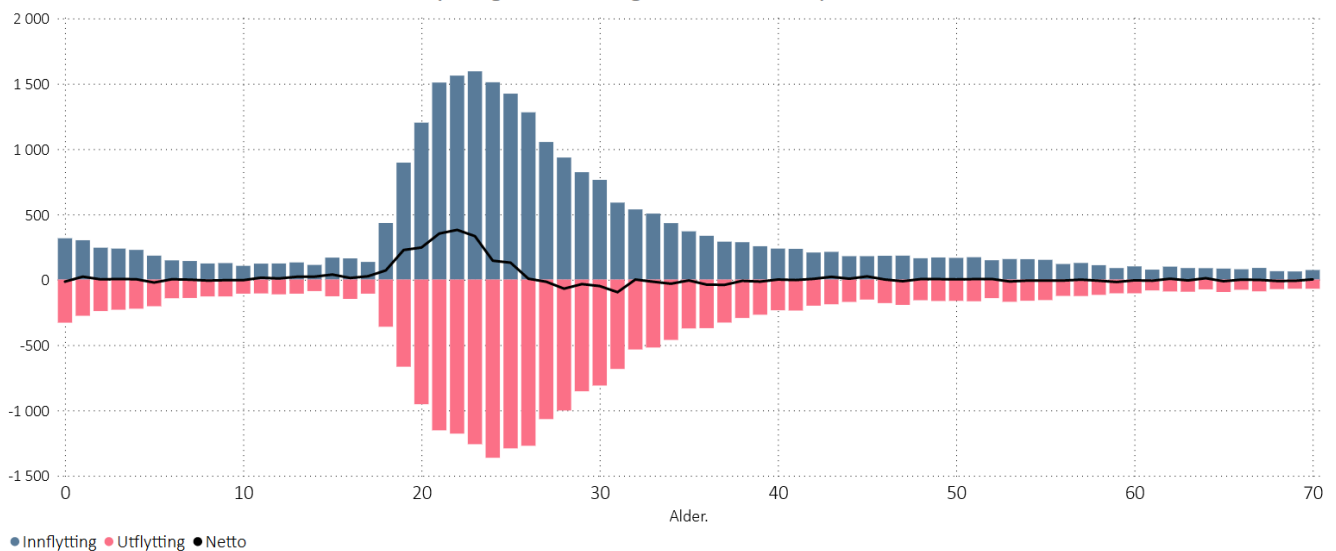
Videre kan vi se av statistikken at flytting er tett forbundet med livsfase. Utdanning, etablering av familie og arbeid er de store driverne for hvor, og ikke minst når vi flytter. Den aldersfordelte flyttestatistikken for Trøndelag viser at det er i alderen 18-35 år at de store flyttestrømmene både inn og ut av trønderske kommuner skjer.

Innbyggere etter ett-årig alder som andel av befolkningen i 2022 i Trøndelag, Trondheim og Trøndelag u/Trondheim

Figur 6: Innbyggere etter ett-års alder som andel av befolkningen i 2022

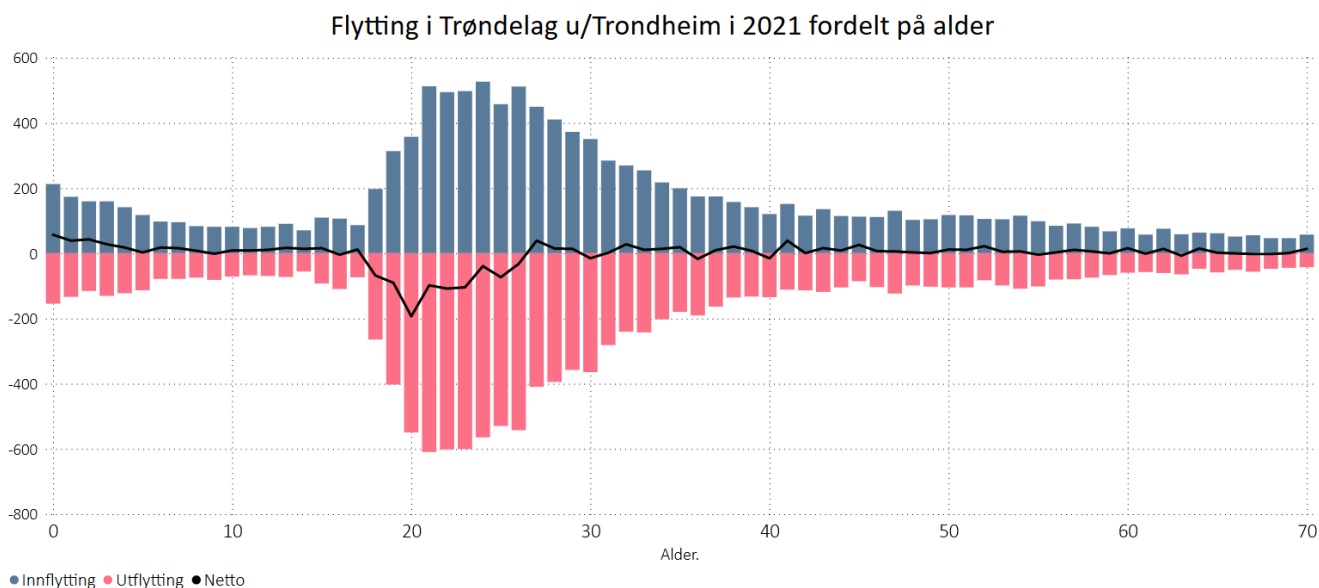
Flytting i Trøndelag i 2021 fordelt på alder

Figur 7: Flytting i Trøndelag i 2021 fordelt på alder

Trøndelag har totalt sett en positiv nettoflytting av personer i alderen 20-25 år. Det er i stor grad studenter som flytter inn og ut av Trondheim som påvirker det aldersfordelte flyttemønsteret i Trøndelag. NTNU tiltrekker seg studenter fra hele landet og til dels fra hele verden. Dette gjør at Trøndelag får en positiv nettoinnflytting. Noen av disse bosetter seg permanent i Trøndelag, andre bor her bare midlertidig.

Aldersfordelt flytting for Trøndelag uten Trondheim viser at det er netto utflytting av personer i den samme aldersgruppen. Trøndelag utenfor Trondheim har imidlertid en positiv nettoutflytting av personer i aldersgruppen 0-5 år. Noe som forklares av blant annet barnefamilier som velger å flytte fra Trondheim og til omlandskommunene.

Figur 8: Flytting i Trøndelag u/Trondheim i 2021 fordelt på alder

Tabell 4 viser nettoutflyttingen i Trøndelag i perioden 2015-2021 for ulike aldersgrupper målt i prosent av befolkningen.

Ser vi på kommunene gruppert etter størrelse har alle gruppene unntatt Trondheim en positiv nettoutflytting av barn i alderen 0-9 år. For gruppen 10-19 år er det derimot en negativ nettoutflytting fra kommunene som har mindre enn 10 000 innbyggere. Det er spesielt kommunene med mindre enn 1 000 innbyggere som har en forholdsvis stor nettoutflytting.

Alle kommunene unntatt Trondheim har en negativ nettoutflytting av unge voksne i alderen 20-29 år, men det er spesielt de minste kommunene som har mistet en høy andel av denne aldersgruppen som følge av flytting.

For kommunene med under 1 000 innbyggere så tilsvarte den negative nettoutflyttingen av personer i alderen 20-29 år i perioden 2015-2022 ca. 42 prosent av deres befolkning i denne aldersgruppen i 2022.

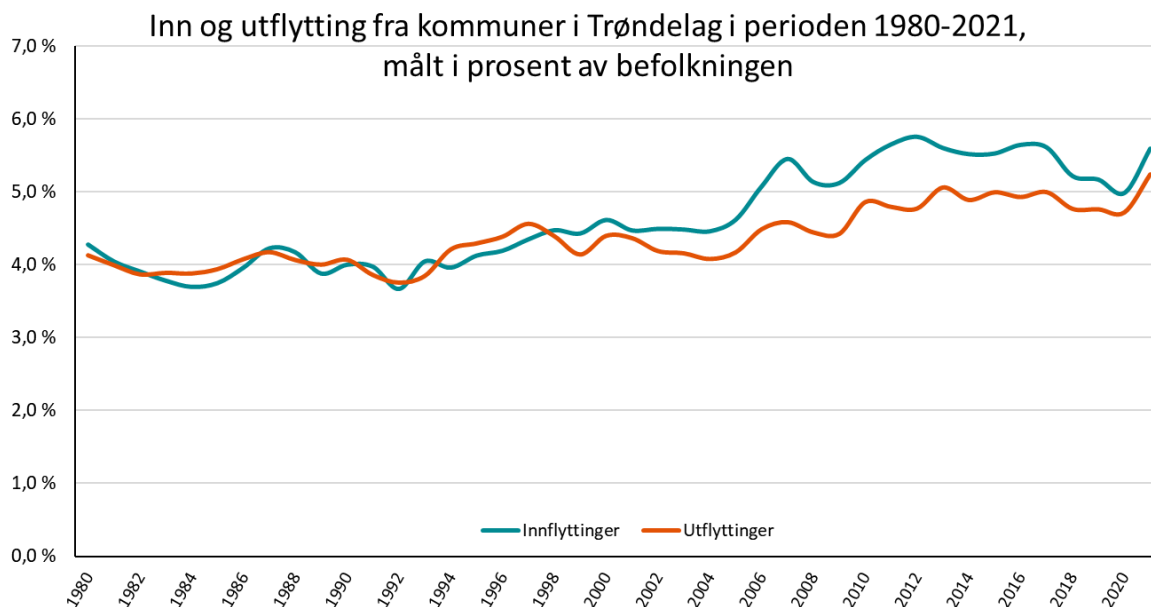
Nettoutflytting i ulike aldersgrupper i perioden 2015-2022, målt i prosent av befolkningen i 2022						
Etter antall innbyggere per 1.1.2022						
	0 til 9 år	10 til 19 år	20 til 29 år	30 til 39 år	40 til 49 år	50 år eller eldre
Under 1 000 innbyggere	9,0 %	-17,4 %	-42,0 %	-1,9 %	0,0 %	0,9 %
1 000-2 500 innbyggere	12,2 %	-2,7 %	-37,1 %	4,8 %	-0,7 %	1,4 %
2 500-5 000 innbyggere	10,6 %	-2,5 %	-16,5 %	7,5 %	1,1 %	1,9 %
5 000-10 000 innbyggere	6,2 %	-1,0 %	-8,2 %	5,9 %	0,4 %	0,9 %
10 000-25 000 innbyggere	8,7 %	3,0 %	-9,8 %	8,9 %	0,3 %	1,1 %
Trondheim	-3,6 %	15,3 %	26,9 %	-3,7 %	-0,1 %	-0,4 %
Kysten, Aksen og Innlandet						
	0 til 9 år	10 til 19 år	20 til 29 år	30 til 39 år	40 til 49 år	50 år eller eldre
Aksen	2,2 %	9,5 %	15,7 %	1,4 %	0,1 %	0,2 %
Innland	9,5 %	-1,7 %	-24,3 %	3,6 %	0,0 %	1,0 %
Kysten	4,6 %	-0,6 %	-9,5 %	3,8 %	0,5 %	0,9 %
Etter sentralitet						
	0 til 9 år	10 til 19 år	20 til 29 år	30 til 39 år	40 til 49 år	50 år eller eldre
Sentralitetsklasse 2	-3,6 %	15,3 %	26,9 %	-3,7 %	-0,1 %	-0,4 %
Sentralitetsklasse 3	12,9 %	3,0 %	-10,6 %	16,6 %	0,9 %	0,9 %
Sentralitetsklasse 4	7,6 %	2,3 %	-10,0 %	7,1 %	0,1 %	1,2 %
Sentralitetsklasse 5	8,0 %	-1,8 %	-21,2 %	3,7 %	0,1 %	0,7 %
Sentralitetsklasse 6	6,4 %	-1,2 %	-3,1 %	6,3 %	0,7 %	1,8 %

Tabell 4: Nettoutflytting i ulike aldersgrupper i perioden 2015-2022, målt i prosent av befolkningen i 2022

Flytter vi mer enn før?

Ved å se på antall som flytter inn og ut fra kommuner i Trøndelag kan vi få en formening om folk flytter mer i dag enn tidligere.

Figur 9: Inn og utflytting fra kommuner i Trøndelag i perioden 1980-2021, målt som prosent av befolkningen

Folk flytter mer i dag både i absolutt antall personer og målt som andel av befolkningen sammenlignet med 1980, men økningen er forholdsvis moderat målt som andel av befolkningen.

I 2021 var det 26 351 personer som flyttet inn til en trøndersk kommune og 24 663 personer som flyttet fra en kommune i Trøndelag². Dette tilsvarer henholdsvis 5,6 prosent og 5,2 prosent av befolkningen i Trøndelag. Sammenlignet med tall for 1980 var det 15 970 personer som flyttet inn til en trøndersk kommune og 15 407 personer som flyttet fra en kommune i Trøndelag. Dette tilsvarer 4,3 prosent og 4,1 prosent av befolkningen.

Flytting som andel av befolkningen holdt seg på stabilt nivå i løpet av 1980-tallet og tidlig 1990-tallet, men økte gradvis frem mot 2010. Deretter har det vært forholdsvis stabilt frem til 2018 når den begynte å gå litt ned igjen. Flyttingen var spesiell lav under pandemien i 2020, men har gjort ett hopp i 2021.

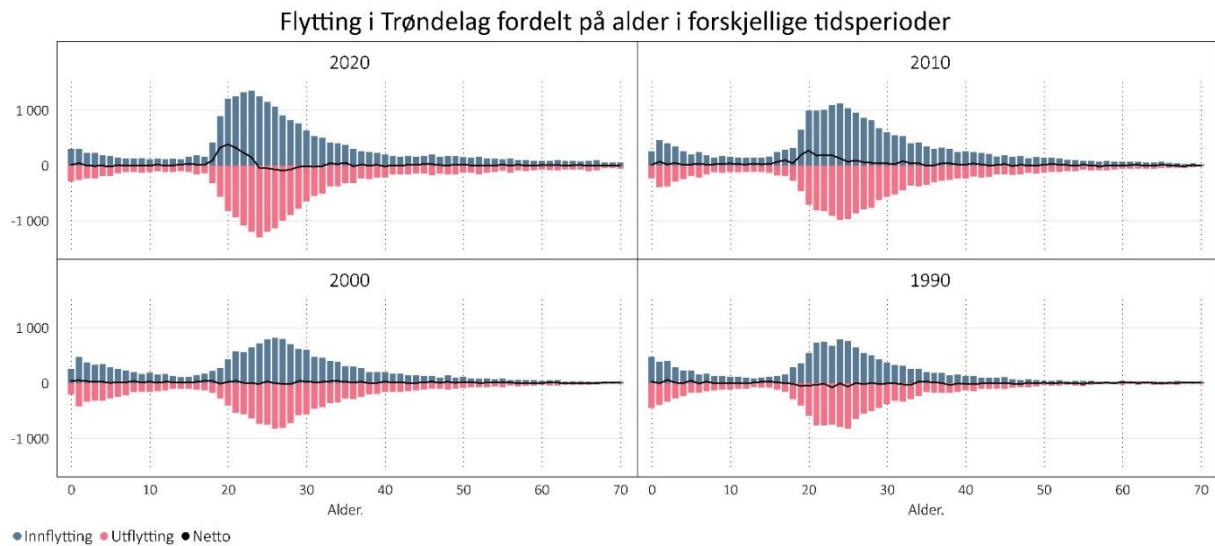
Flyttemønstrene har endret seg de siste 40 årene

Figurene under viser aldersfordelt flytting i Trøndelag i 4 ulike tidsperioder. Figuren viser at man i 1990 og 2000 hadde et annerledes flyttemønster enn i dag. Da var det også personer i alderen 18-35 år som flyttet mest, men man hadde ikke den samme nettoinnflyttingen til Trøndelag av personer i denne aldersgruppa. I 1990 var det en nettoutflytting fra Trøndelag på 247 personer i alderen 18-23, mens det var enn nettoinnflytting på kun 77 personer i denne aldersgruppen i 2000. Til

² Siden det er mye flytting mellom kommunene i Trøndelag er det personer som telles både som inn- og utflytter fra en trøndersk kommune i statistikken

sammenligning var det i 2010 og 2020 en netto tilflytting på henholdsvis 1 029 og 1 476 i aldersgruppen 18-23 år.

Figur 10: Flytting i Trøndelag fordelt på alder i ulike tidsperioder

Det er flere faktorer som kan forklare denne utviklingen. En av forklaringene er at en økende andel av befolkningen tar høyere utdanning – noe som bidrar til økt nettoflytting av personer i alderen 18-23 til Trøndelag og spesielt Trondheim. Studenter registrerer i større grad flytting i dag sammenlignet med tidligere.

En annen endring er at det i 2010 og 2020 er mer flytting både inn og ut av Trøndelag av personer over 35 år enn det man så i 2000 og 1990. En av forklaringene på dette er økt arbeidsinnvandring. Arbeidsinnvandrere er en forholdsvis mobil gruppe og man har flyttestrømmer både inn og ut av landet i tillegg til videre flytting mellom ulike deler av landet.

En annen trend er at det er mindre flytting blant barn og unge nå sammenlignet med tidligere. I 1990 og 2000 var det en av høyere grad av flytting blant personer i alderen 0-10 år sammenlignet med 2020. Dette henger til en viss grad sammen med at det har vært en nedgang i barnetallene. Et annet element er at det er en trend knyttet til at familier får barn senere og dermed er mer etablert og i en livsfase der man flytter mindre mens barna vokser opp. Det er også grunn til å anta at siden så godt som alle barn nå går i barnehage så kan dette være med å forankre familier til en bostedskommune på samme måte som det å ha barn i skolealder også gjør det vanskeligere å flytte.

Studenter som ikke er folkeregistrert ved studiested

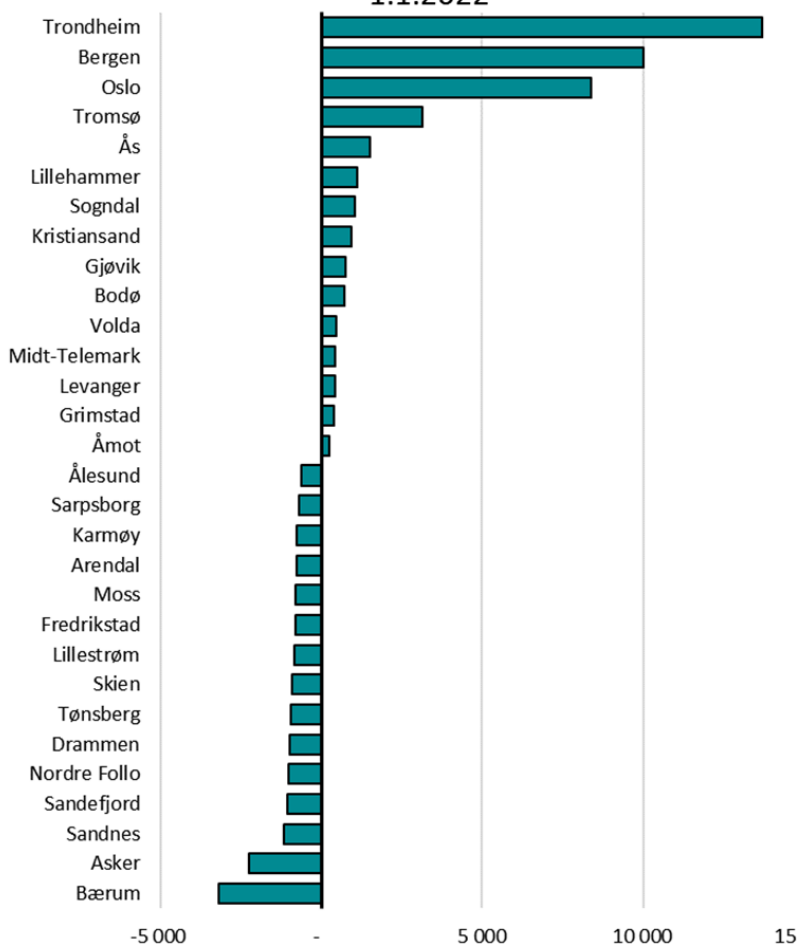
Trondheim er en stor student by. Og studentene påvirker mye av flyttingen inn og ut av Trondheim. Det er imidlertid mange studenter som bor og studerer i Trondheim uten å være folkeregistrert i byen.

Den faktiske befolkningen i Trondheim er dermed høyere enn formelt registrert befolkning. Det bodde per 1.1.2022 ca. 13 700³ flere personer i Trondheim enn det som er den formelt registrerte befolkningen. Det er dermed ca. 6,5 prosent flere personer som faktisk bor i Trondheim enn det som er folkeregistrert. Trondheim er den kommunen i Norge som har størst differanse mellom faktisk og formell befolkning.

Mens Trondheim har flere faktiske bosatte enn den registeret befolkningen så er det mange kommuner i Trøndelag som har en lavere faktisk befolkning, spesielt av unge voksne, enn det statistikken tilsier.

I Trøndelag er det i tillegg til Trondheim kun Levanger som har en høyere faktisk enn formell befolkning. Det bodde ca. 400 flere personer i Levanger i 2022 enn det som er folkeregistrert i kommunen. Det utgjør ca. 2 % av befolkningen. For de fleste andre kommunen i Trøndelag er den faktiske befolkningen ca. 1 til 2 prosent lavere enn den registeret befolkningen. Mange kommuner i Trøndelag har dermed en lavere faktisk befolkning, spesielt av unge voksne, enn det statistikken tilsier.

15 kommuner med størst positiv og størst negativ forskjell i faktisk og formell befolkning per 1.1.2022

Figur 11: Forskjell mellom faktisk og formell befolkning i 2022. Kommuner med størst positiv og negativ differanse.

³ Anslag basert på data på faktisk og formell befolkning lagd ved hjelp av micordata.no. Dataene på faktisk befolkning viser den kommunen det er mest sannsynlig at personen faktisk bor i og er utarbeidet av SSB fra en rekke datakilder i forbindelse med arbeidet med husholdningsstatistikken. I tillegg til folkeregister brukes det blant annet alternative adresser fra NRK, Posten og Lånekassen.

Digitale ressurser for utforskning av tallene:

<https://trondelagital.no/statistikk/flytting-etter-alder>

<https://trondelagital.no/statistikk/flytting>

<https://trondelagital.no/statistikk/folketall-og-endringer>

Problemstillinger til drøfting:

Hva er konsekvensene av at de unge flytter fra bygda?

Utviklingen som beskrives for Trøndelag er en del av nasjonale mønstre som følge av økt utdanningsnivå mm. [Demografiutvalget](#) beskriver at «Aldringen er altså en stabiliserende faktor for bosettingen i distriktene. Samtidig viser framskrivingene nedgang i antall personer i yrkesaktiv alder. Mange deler av Distrikts-Norge har allerede en situasjon med lav arbeidsledighet og mangel på arbeidskraft. Skal distriktsbosettingen sikres, må nettostrømmen av folk derfor gå fra mer til mindre sentrale strøk.»

Hvilke konsekvenser får det for lokalsamfunnene at det blir flere eldre og færre yngre?

Kan man nå opp i konkurransen om bosetting i distriktene gjennom strategier for vekst?

Hva er alternative strategier for lokalsamfunn som vil få en reduksjon i bosettingen?

Stadig flere små husholdninger

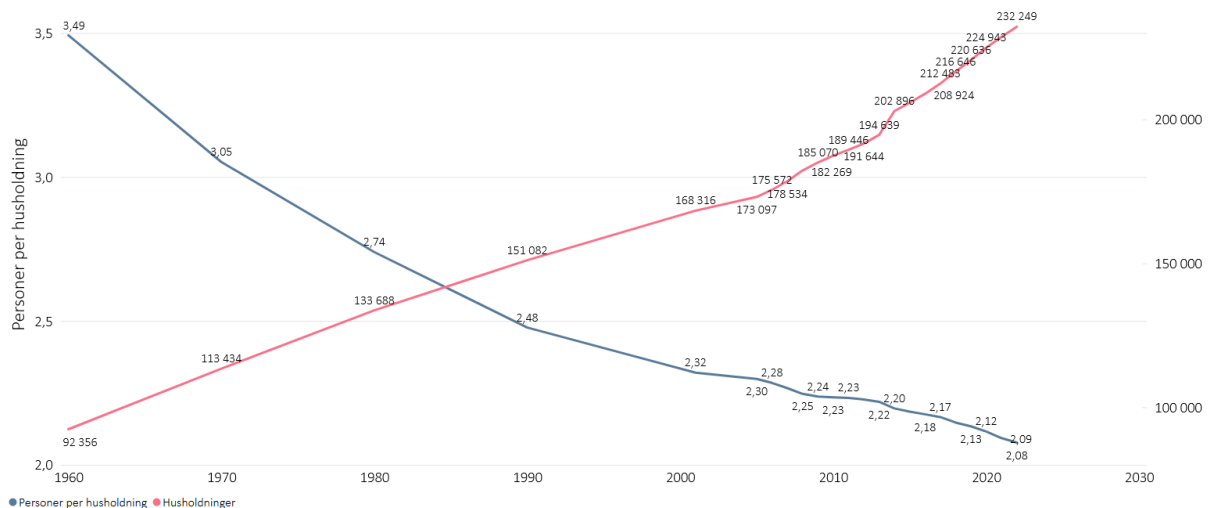
Hovedfunn:

- Det er i gjennomsnitt 2,08 personer per husstand i 2022
- 20 prosent av trønderne bor alene og denne andelen har vokst og forventes å vokse framover
- Husholdninger med 2 personer har vokst betydelig de siste årene
- Det blir stadig færre store husholdninger.

I Trøndelag er det 232 249 husholdninger i Trøndelag. Av disse er 96 189 aleneboende og utgjør 41 prosent av husholdningene og 20 prosent av befolkningen.

I perioden 2015-2022 har det blitt 16 862 flere aleneboende i Trøndelag. Dette er en økning på 21,6 prosent. Den totale befolkningen i privathusholdninger har i samme periode økt med 6,4 prosent.

Utvikling i gjennomsnittlig antall personer per husholdning og i antall husholdninger i Trøndelag i perioden 1960-2022

Figur 12: Personer per husholdning og antall husholdninger i Trøndelag i perioden 1960-2022.

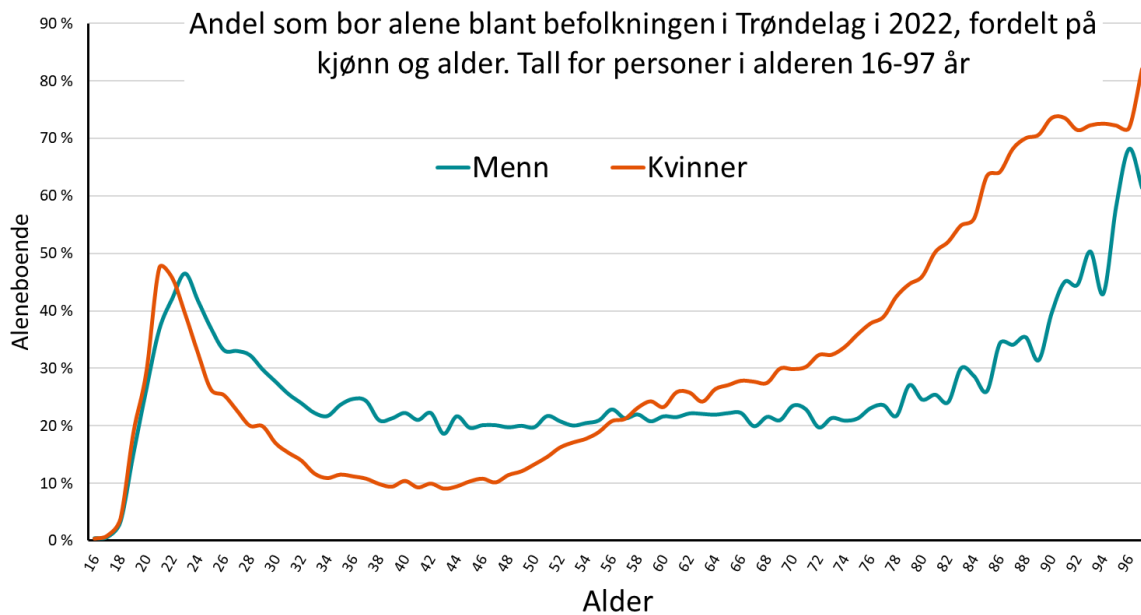
Det er store forskjeller mellom kommunene i Trøndelag. Lavest andel aleneboende personer finner vi rundt Trondheim, med Skaun (11,8 prosent), Malvik (12,4 prosent) og Melhus (14,1 prosent). Andre kommuner med lave andeler er Overhalla (13,4 prosent) og Inderøy (14,3 prosent). Trondheim har høyest andel aleneboende, med 23,2 prosent og det skyldes nok at det er så mange studenter i byen. De fleste av de andre kommunene med høy andel aleneboende er mindre sentrale, som Osen (21,8 prosent), Hitra (21,7 prosent), Røros (21,0 prosent), Namsskogan (20,8 prosent), Tydal (20,3 prosent), Grong og Meråker (begge 20,2 prosent).

Andelen aleneboende varierer mye med alder og kjønn. Det er mest vanlig å bo alene i starten av voksenlivet og i godt voksen alder. Menn og kvinner over 16 år bor samlet sett like ofte alene, men det er store forskjeller mellom kjønnene for når i livsløpet man bor alene. Lavest andel aleneboende blant kvinner finner man i alderen 35-45 år. Da er andelen kvinner som bor alene rundt 10-12 prosent. Fra 45 års-alderen begynner andelen aleneboende kvinner å øke gradvis med alder til 20 prosent ved 55 år og til 30 prosent rundt 70 år. Deretter blir kurven brattere, og ved 80 år er 49 prosent aleneboende og ved 90 år 77 prosent. Grunnen til at det er så store andeler aleneboende

kvinner er både at kvinner lever lengre enn menn og at de fleste kvinner har partnere som er noen år eldre.

Menn har en mye jevnere andel aleneboende fordelt på alder. Menn flytter i snitt noe seinere hjemmefra, og de flytter sammen med partner i noe høyere alder. Andelen aleneboende menn ligger på 20-25 prosent fra omtrent 33-80 år. Også blant menn blir det stadig høyere andel aleneboende etter 80 år, men andelen for menn er mye lavere enn for kvinner.

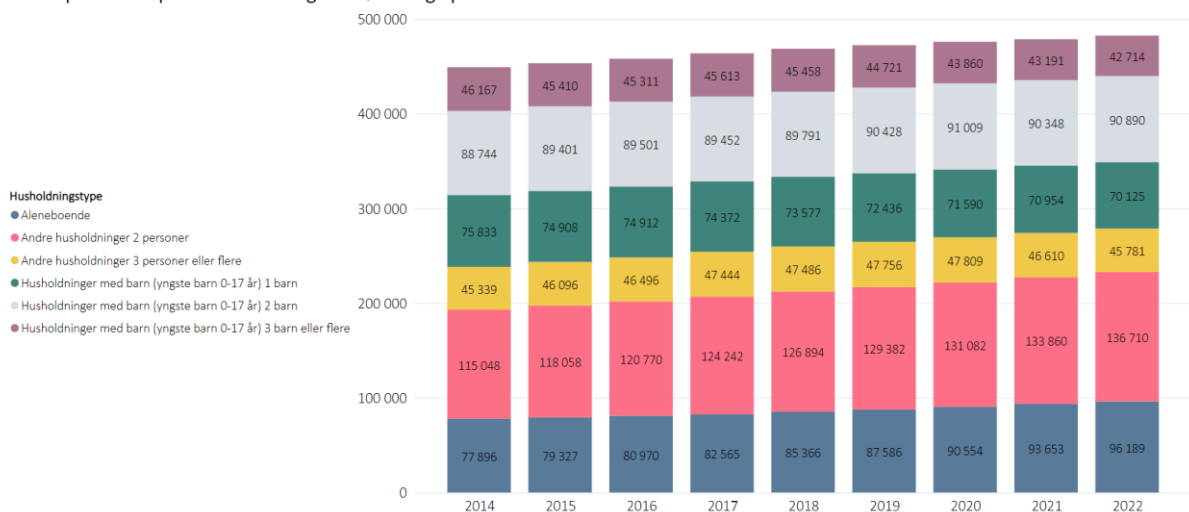

Figur 13: Andel som bor alene etter kjønn og alder 16-97 år. Trøndelag i 2022

Det er ikke laget framskrivninger på husholdninger i Trøndelag, men alderssammensetningen i prognosene tilsier at andelen små husholdninger vil vokse fram mot 2050.

Husholdninger med 2 personer har også vokst betydelig de siste årene. I 2022 bodde 136 710 eller 28,3 prosent av Trønderne i husholdninger med 2 personer. I 2015 var det 115 048 og 25,6 prosent.

Antall personer i privathusholdninger i Trøndelag i perioden 2014 - 2022

Figur 14: Personer etter husholdningstype i Trøndelag i perioden 2014-2022.

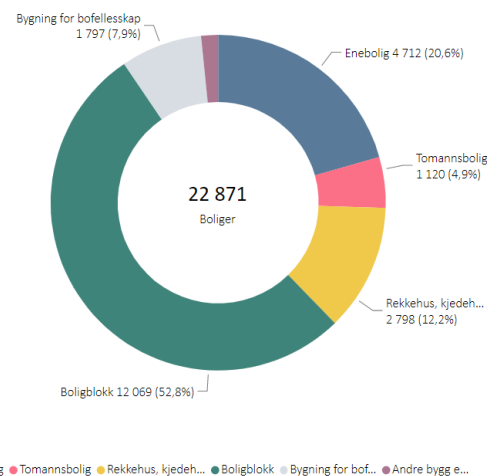
Samtidig som vi har fått stadig flere aleneboende og husholdninger med to personer, har vi også fått færre store husholdninger, noe som også bidrar til nedgangen i personer per husholdning. Det er i dag mye mindre vanlig å få 3 eller flere barn enn det har vært tidligere. I 2022 bor 42 714 personer i husholdninger med 3 eller flere barn, mens det i 2014 var 46 167 personer i slike store husholdninger. Det utgjør en nedgang på 16,6 prosent.

Med flere aleneboende og små husholdninger endres boligbehovet seg. Demografiutviklingen tilsier flere små boenheter og færre store boliger med mange soverom. Samtidig vet vi at den eksisterende boligmassen domineres av eneboliger (48 prosent). Trondheim har 22,3 prosent eneboliger i 2022, og resten av kommunene ligger mye høyere, fra Stjørdal (58,5 prosent) som har nest lavest andel til Leka (90,1 prosent) som har høyest.

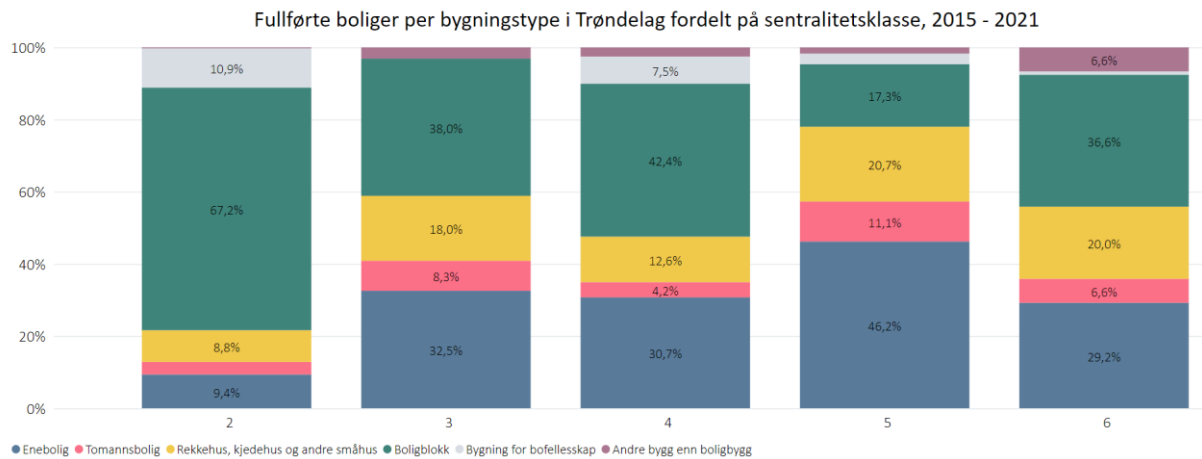
Boligbyggestatistikken viser at det i perioden 2015-2021 er bygget 22 871 boliger i Trøndelag. Det er bygget 12 069 (52,8 prosent) boliger i boligblokker og 5 304 av disse i boligblokker med minst 5 etasjer. 20,6 prosent av fullførte boliger er eneboliger, men det må presiseres at statistikken inkluderer ombygging og tilbygg på eksisterende boliger.

Statistikk over boligbygging fordelt på sentralitetsklasser viser at det bygges en høy andel blokker og leilighetsbygg i alle sentralitetsklasser. Trondheim er alene i sentralitetsklasse 2. I resten av Trøndelag, sentralitetsklasse 3-6 er det ferdigstilt 10 636 boliger i perioden 2015-2021. I sentralitetsklasse 3 (Malvik og Stjørdal) er andelen 38 prosent, men den er nesten like høy blant de minst sentrale kommunene i klasse 6 med 36,6 prosent (Frøya, Osen, Holtålen, Tydal, Snåsa, Lierne, Røyrvik, Namsskogan, Høylandet, Flatanger, Leka, Hitra, Åfjord og Nærøysund). I de minst sentrale kommunene bygges det en høyere andel rekkehus enn i mer sentrale strøk. Noe som kan tyde på at disse kommunene tilpasser boligbyggingen til en aldrende befolkning.

Fullførte boliger i Trøndelag, sum for perioden 2015 - 2021

Figur 15: Boligbygging i Trøndelag 2015-2021. antall fullførte boenheter fordelt på bygningstype.

Figur 16: Boligbygging fordelt på sentralitetsklasser i Trøndelag 2015-2021. Antall fullførte boenheter fordelt på bygningstype.

Selv om det de siste årene har blitt bygget noe mere leiligheter og mindre boenheter, er andelen eneboliger fortsatt veldig høy i store deler av Trøndelag.

Dersom man får en god sirkulasjon i boligmarkedet, blir det behov for svært få nye eneboliger i Trøndelag de kommende tiårene. Storstilt regulering av nye tomter og ulike stimulerende tiltak for nybygging av eneboliger virker ikke hensiktsmessig så lenge det blir færre store husholdninger.

Aleneboende har i mindre grad enn større husholdninger tilgang til personbil. Med stadig flere aleneboende øker behovet for kollektive og fleksible transportløsninger rundt om i Trøndelag. Dagens eldre har i større grad privatbil og førerkort enn tidligere generasjoner, men også for dagens eldre synker bilhold og førerkortinnhav med alder.

Digitale ressurser for utforskning av tallene:

<https://trondelagital.no/statistikk/husholdninger>

<https://trondelagital.no/statistikk/boligmasse-i-trondelag>

<https://trondelagital.no/statistikk/boligbygging>

Problemstilling til drøfting:

Hvordan kan vi tilrettelegge for det forholdet at vi får flere små husholdninger?

Innvandring driver befolkningsveksten i Trøndelag

Hovedfunn:

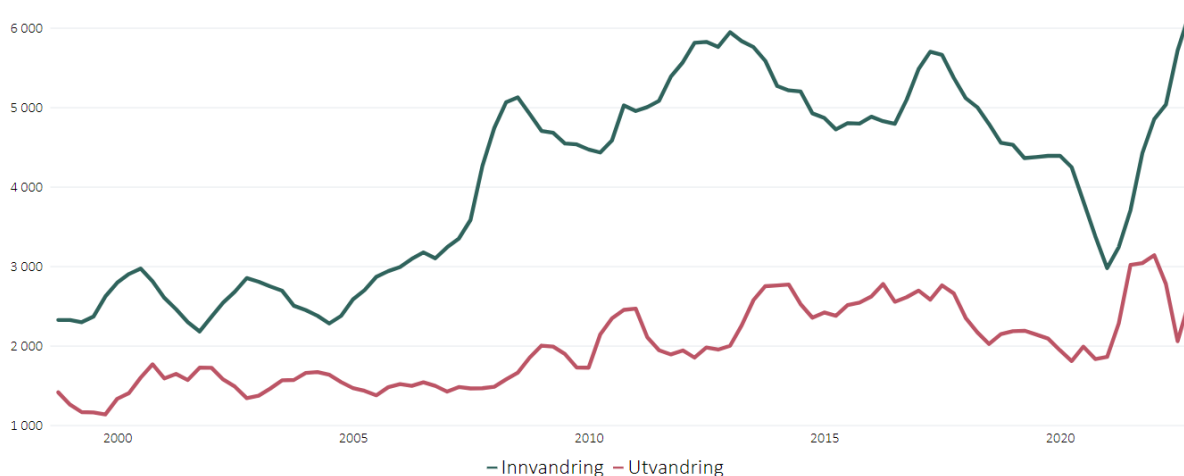
- For perioden 2015-2021 så utgjorde nettoinnvandringen i snitt 62,4 prosent av befolkningsveksten i Trøndelag
- Innvandring bidro til at det så vidt var befolkningsvekst i de minst sentrale kommunene i perioden 2015-2021
- Innvandrere er overrepresentert både blant de med lavest og de med høyeste utdanningsnivå
- Vi har trøndere fra hele verden. Det er 175 nasjonaliteter blant innvandrerne i Trøndelag
- Det er ikke de mest sentrale kommunene som har høyest andel innvandrere
- Det er historisk høy bosetning av flyktninger i 2022 som følge av krigen i Ukraina

Inn- og utvandringen til og fra Trøndelag påvirkes av en rekke faktorer. Politiske og økonomiske faktorer både i Norge og i andre deler av verden påvirker innvandringen. Uro og geopolitisk spenning påvirker strømmen av flyktninger til Norge, mens konjunkturutviklingen i Norge sammenlignet med andre deler av Europa er en viktig driver for strømmen av arbeidsinnvandringen.

Tilgangen på arbeid er en viktig faktor for inn- og utvandring. Mennesker flytter ofte til et annet land for å søke jobbmuligheter eller for å få bedre lønn og arbeidsforhold. Det er mange næringer som har vært avhengige av arbeidsinnvandring for å dekke etterspørselen etter arbeidskraft. Dette gjelder spesielt innenfor sektorer som bygg og anlegg, primærnæringene, hotell og restaurant, omsorgstjenester og en del industrinæringer. I Trøndelag ser vi at veksten i akvakulturnæringene har vært en driver til sterk innvandring til flere av kystkommunene.

I 2000 var nettoinnvandringen til Trøndelag på 1 013 personer, fordelt på 2 601 personer som innvandret og 1 588 personer som utvandret fra fylket. Innvandringen til Trøndelag økte kraftig i perioden fra 2004 til 2007 og holdt seg deretter på et stabilt høyt nivå frem 2020. I toppåret 2012 var nettoinnvandringen til Trøndelag på 3 946 personer, da 5 945 personer innvandret til fylket og 1 999 personer utvandret.

Innvandring og Utvandring i Trøndelag, rullende sum av siste 4 kvartal i perioden 1997K4 til 2022K3

Figur 17: Innvandring og utvandring i Trøndelag i perioden 4. kvartal 1997- 3. kvartal 2022, rullende snitt over 4 kvartal.

Økningen av innvandringen til Trøndelag (og Norge) i perioden etter 2004 må ses i sammenheng med utvidelsen av EU. Etter at EU ble utvidet med Ungarn, Kypros, Estland, Latvia, Litauen, Tsjekkia, Slovakia, Slovenia og Malta i 2004, ble det enklere for borgere i disse nye medlemsstatene å reise, studere og arbeide i Norge. Dette førte til en økning i antallet innvandrere fra de nye medlemsstatene i årene etter utvidelsen. Norge har en avtale om fri bevegelse av arbeidstgere med EU som betyr at borgere fra EU/EØS-land og Sveits kan reise, studere og arbeide i Norge på samme måte som norske borgere. Den samme effekten så man også i 2007 da Romania og Bulgaria ble medlemmer av EU.

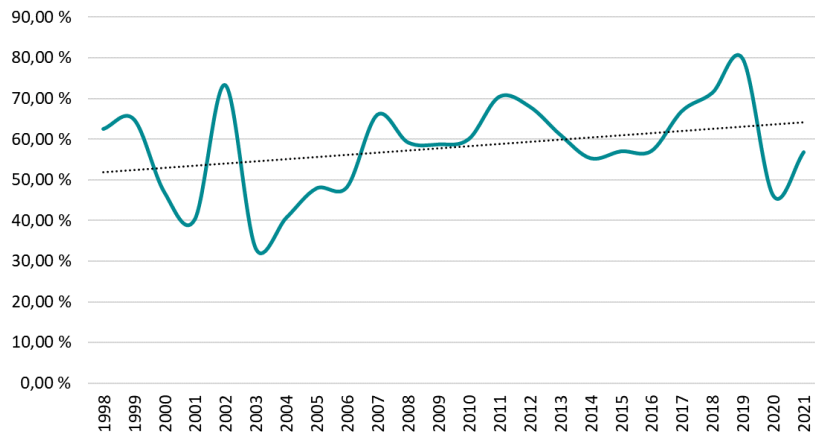
I 2020 forårsaket pandemien en sterk reduksjon i innvandringen til Trøndelag. Innvandringen økte igjen i 2021.

Fortsatt sterk arbeidsinnvandring, sammen med et stort antall flyktninger fra konflikten i Ukraina, gjør at man ligger an til å få rekordhøy innvandring til Trøndelag i 2022.

Hvis man ser på nettoinnvandringen til Trøndelag som andel av den totale befolkningsveksten finner man at den i snitt ligger på 59,4 prosent for perioden 1998-2021. For perioden 2015-2021 utgjorde nettoinnvandringen i snitt 62,4 prosent av befolkningsveksten i Trøndelag.

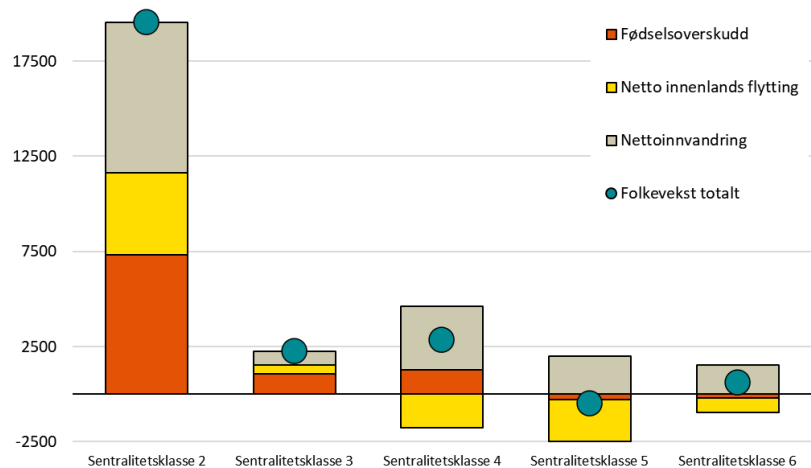
Det er spesielt distriktskommunene som er avhengig av innvandring for å opprettholde en positiv befolkningsutvikling. Kommunene i Trøndelag i sentralitetsklasse 5 og 6, hadde totalt sett kun en befolkningsvekst på 113 personer i perioden 2015-2021. Disse kommunene hadde både fødselsunderskudd og negativ innenlands flyttebalanse. En positiv nettoinnvandring på over 3 500 personer i perioden 2015-2022 bidro til å at det så vidt var befolkningsvekst i disse kommunene. I tolkningen av disse tallene bør man være obs på den videre flyttingen av innvandrere. Personer som innvandret til sentralitetsklasse 5 eller 6 kan senere ha flyttet til en annen kommune i Norge og dermed bidratt til at det er negativ netto innenlands flytting fra de minst sentrale kommunene i Trøndelag.

Nettoinnvandring som andel av den totale befolkningsvekst i Trøndelag 1998-2021

Figur 18: Nettoinnvandring som andel av den totale befolkningsvekst i Trøndelag 1998-2021.

Dekomponert befolkningsutvikling etter sentralitet Kommuner i Trøndelag 2015-2021

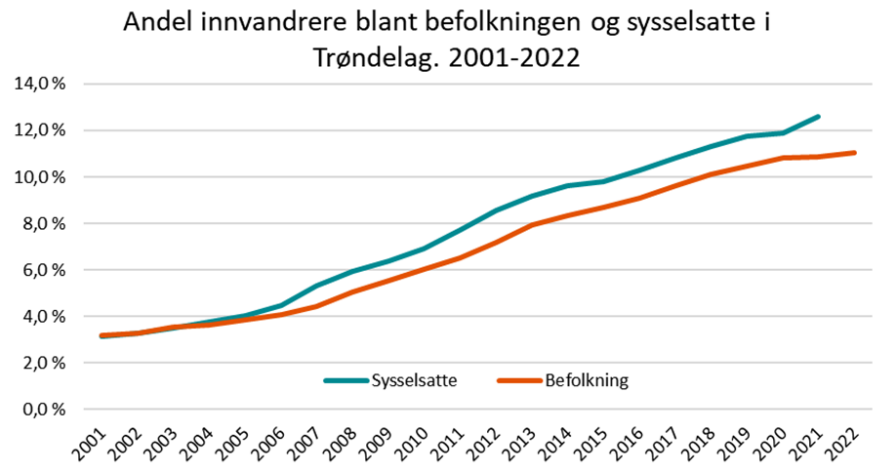

Figur 19: Dekomponert befolkningsutvikling 2015-2022 etter sentralitet

Hvem er innvandrerne i Trøndelag

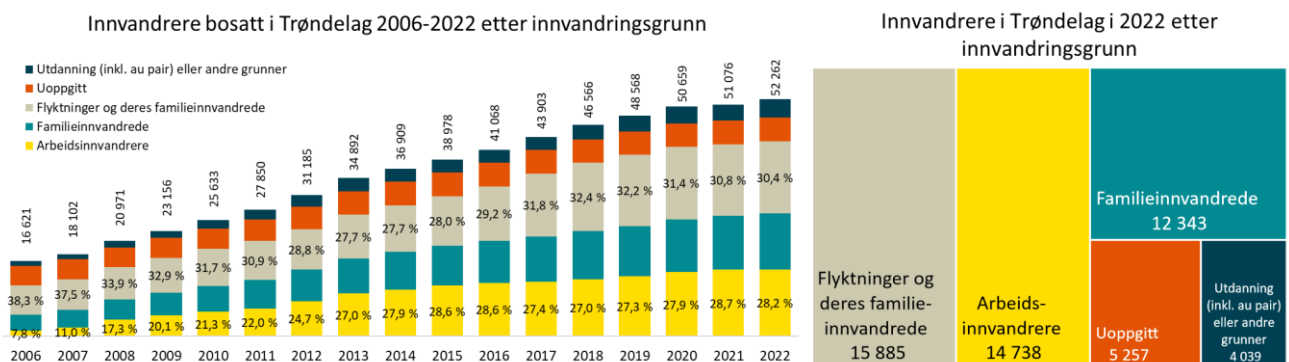
Det bor personer med bakgrunn fra ca. 175 land i Trøndelag. Totalt var det 52 262 innvandrere⁴ bosatt i Trøndelag per 1.1.2022 og 9 655 var norskfødte med innvandrerforeldre. Ca. 11 prosent av befolkningen i Trøndelag var innvandrere per 1.1.2022.

Innvandrerne har en litt annen aldersfordeling enn den øvrige befolkningen. En større andel er i arbeidsaktuell alder, noe som forklarer at innvandrerne utgjør en høyere andel av sysselsatte i Trøndelag enn av befolkningen totalt. Per 4. kvartal 2021 utgjorde innvandrere ca. 12,6 prosent av alle sysselsatte i Trøndelag.

Figur 20: Andel innvandrere blant hhv. befolkningen og sysselsatte i Trøndelag.

Ved ankomst til Norge blir det oppgitt en innvandringsgrunn. For de som innvandrer fra Norden eller ankom Norge før 1990 er det ikke registrert en innvandringsgrunn. I 2022 er innvandrere og deres familieinnvandrede den største gruppen. Antallet flyktninger og deres familie har vokst i hele perioden 2006-2022 fra 6369 personer i 2006 til 15 885 i 2022. Denne gruppen utgjør 30,4 prosent av innvandrerne i Trøndelag i 2022 mot 7,8 prosent i 2006.

Figur 21: Innvandrere etter innvandringsgrunn. 2006-2022. IMDI

Arbeidsinnvandrerne utgjør i dag 14 738 personer og 28,2 prosent av innvandrerne. I 2006 var det bare 1292 arbeidsinnvandrere i Trøndelag, så her har det vært en enorm vekst. Veksten har

⁴ Innvandrere er i statistikken definert som personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.

imidlertid avtatt med årene. I hele perioden 2006-2022 var gjennomsnittlig årlig vekst 15,4 prosent. Siden 2015 var årlig vekst 4,1 prosent og for 2021-2022 bare 0,5 prosent.

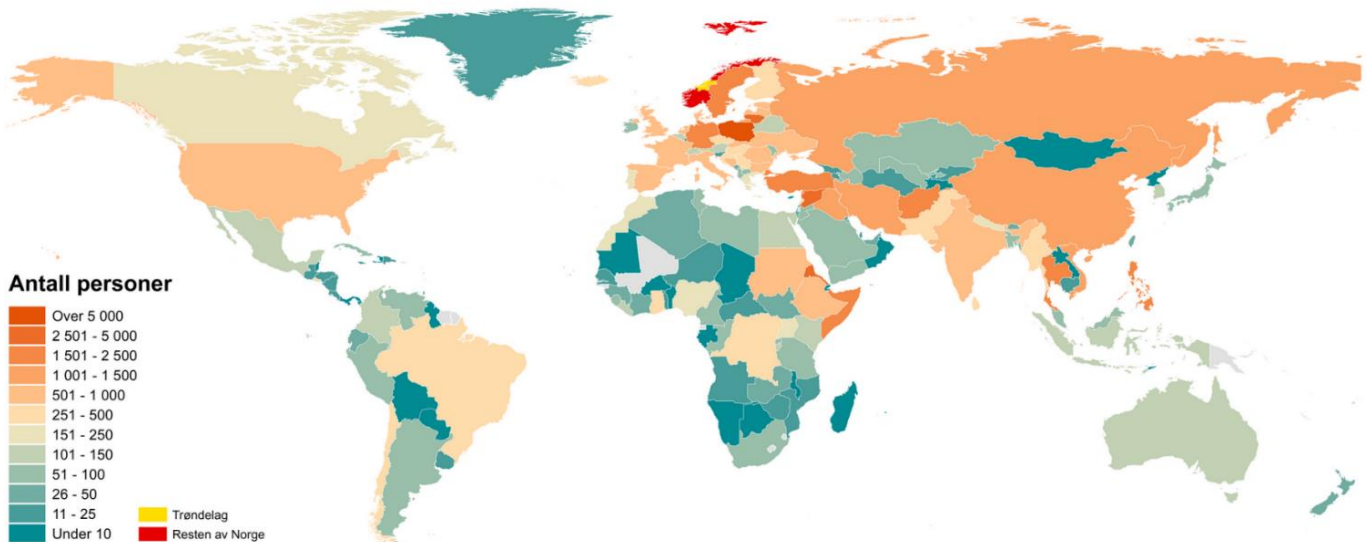
Antallet innvandrere med utdanning som innvandringsgrunn har vokst i hele perioden, men ikke så mye som for arbeidsinnvandring, flyktninger og familieinnvandrere. Det er 4039 bosatte i Trøndelag som hadde utdanning som grunn da de kom til Norge første gang. I 2021 merket man en effekt av koronapandemien og det var bare 3577 i denne gruppen som bodde i Trøndelag.

Personer over 16 år bosatt i Trøndelag per oktober 2021, etter innvandringskategori og utdanningsnivå				
	Befolkningen i alt	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Den øvrige befolkningen
Ingen fullført utdanning	0,2 %	1,1 %	:	0,0 %
Grunnskolenivå	22,7 %	29,4 %	32,2 %	21,7 %
Videregående skolenivå	38,9 %	26,1 %	30,9 %	40,7 %
Fagskolenivå	2,8 %	0,9 %	0,7 %	3,0 %
Universitets- og høyskolenivå, kort	24,5 %	21,8 %	24,8 %	24,9 %
Universitets- og høyskolenivå, lang	10,8 %	20,7 %	10,4 %	9,5 %
Uoppgitt utdanning	0,2 %	:	1,0 %	0,2 %

Tabell 5: Utdanningsnivå for befolkningen i Trøndelag etter innvandringskategori. Per oktober 2021

I Trøndelag er innvandrerne overrepresentert både blant den delen av befolkningen med høyest utdanning og blant den delen av befolkningen med lavest utdanningsnivå. I 2021 hadde 30,5 prosent av innvandrerne over 16 år i Trøndelag ingen fullført utdanning eller kun grunnskole, mens for den øvrige befolkningen var andelen 21,7 prosent. Samtidig hadde 20,7 prosent av innvandrere lengre universitets- og høyskoleutdanning (mer enn 4 år), mot 9,5 prosent av den øvrige befolkningen.

Trøndere fra hele verden Landbakgrunn til personer bosatt i Trøndelag

Kart 7: Innvandrere bosatt i Trøndelag etter landbakgrunn.

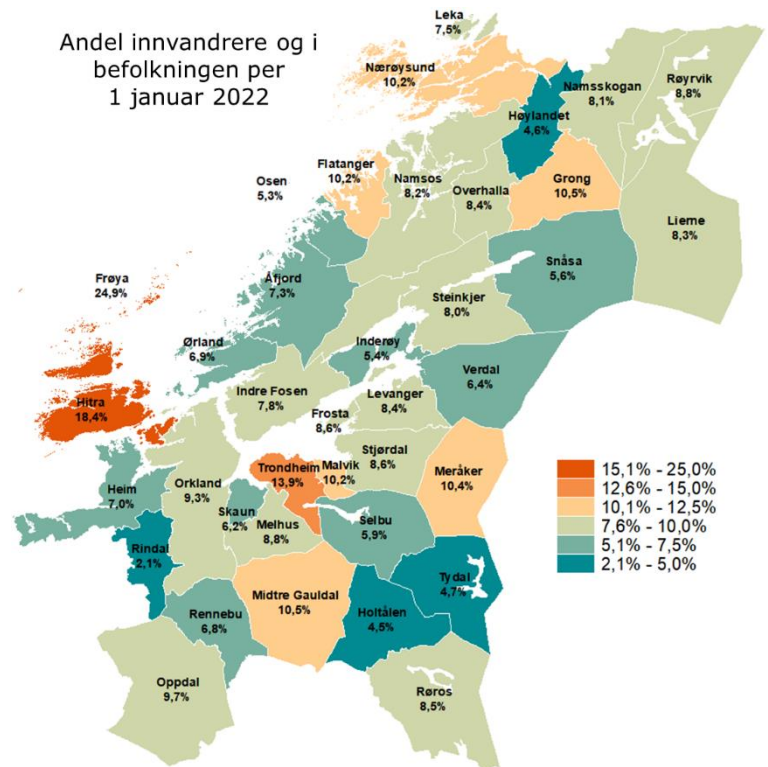

De fleste innvandrerne i Trøndelag kommer fra Europa og særlig Polen, Syria og Litauen. Når tallene på innvandrere etter landbakgrunn per 1.1.2023 kommer vil de trolig vise at Ukrainere har blitt en av de største innvandreregruppene i Trøndelag.

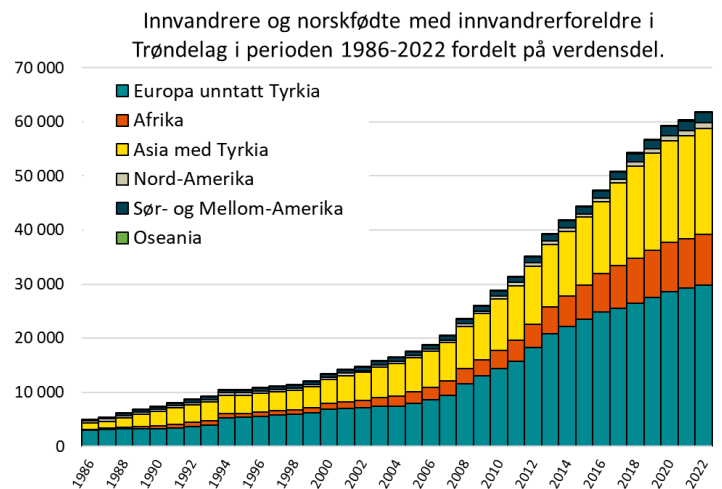
Ser vi på andelen innvandrere i befolkningen i kommunene i Trøndelag er det store forskjeller. Det er ikke slik at det er de mest sentrale kommunene som har størst andel innvandrere.

Per 1.1.2022 var 24,9 prosent av befolkningen på Frøya og 18,4 prosent av befolkningen på Hitra innvandre. Dette er betydelig høyere enn snittet for fylket på 11 prosent. Det er også høyere enn Trondheim som ligger på 13,9 prosent. Forklaringene på den høye andelen innvandrere på Hitra og Frøya er den sterke arbeidsinnvandringen i forbindelse med fremveksten av oppdrettsnæringen.

Fire kommuner i Trøndelag har mindre enn 5 prosent av befolkningen som er innvandrere. Rindal ligger lavest med 2,1 prosent.

Kart 8: Andel innvandrere i befolkningen i kommunene i 2022

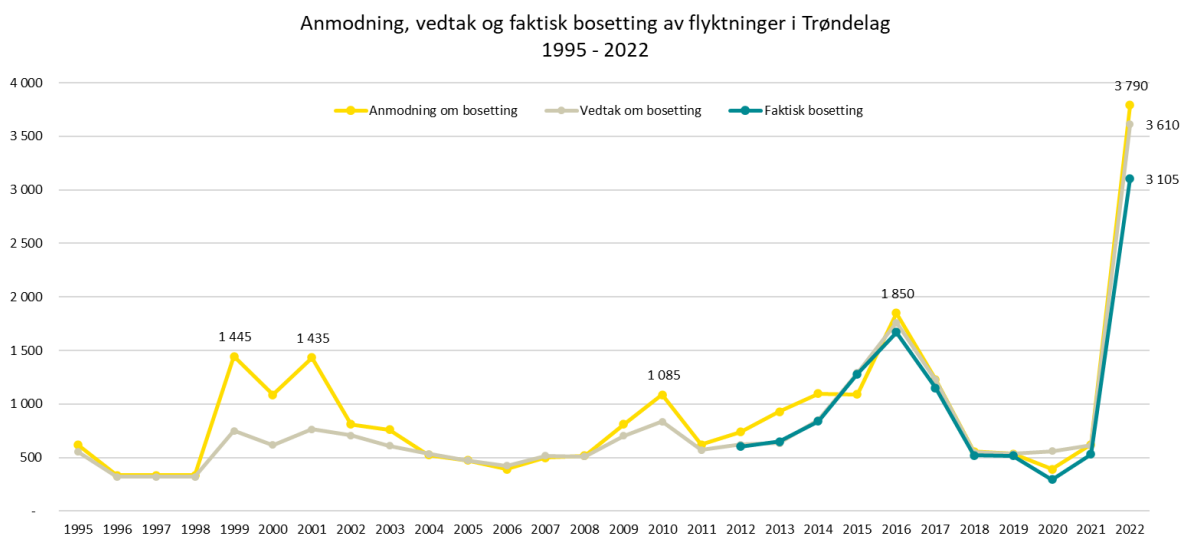

Figur 22: Utvikling i antall innvandrere og norskfødte med innvanderforeldre i Trøndelag 1986-2022

Høy bosetting av flyktninger i 2022

Utviklingen i bosetting av flyktninger over år varierer naturlig nok med behovet. IMDI har statistikk over faktisk bosatte fra 2012. Fram til 2022 var det høyest bosetting i 2016 da det ble bosatt 1 669 flyktninger i Trøndelag. I 2016 var det krigen i Syria som ga behov for ekstraordinær bosetting av flyktninger. Bosettingen i 2022 overgår imidlertid alt man har sett tidligere med 3 105 flyktninger bosatt i Trøndelag. Av de disse var 2 533 flyktninger fra Ukraina.

Figur 23: Anmodning, vedtak og faktisk bosetting av flyktninger i Trøndelag i perioden 1995-2022. Tall fra IMDI.

Statistikken for anmodninger om bosetting og vedtak om bosetting i kommunene strekker seg helt tilbake til 1995, og vi ser at 2022 er et toppår. Det kan nevnes at bosettingen av flyktninger fra Bosnia var høyest i 1993 og 1994, og i 1999 ble mange bosatt fra Kosovo. I årene rundt 2000 ble det bosatt mange fra Irak. Det er har vært mye bosetting fra Eritrea i perioden 2009-2017, fra Somalia i perioden 1998-2015 og i varierende grad fra Afghanistan siden 2001.

Digitale ressurser for utforskning av tallene:

<https://trondelagital.no/statistikk/innvandring>

<https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/F50/bosetting>

Problemstillinger til drøfting:

Kan innvandring berge distriktene?

Innvandrere utgjør omtrent 15 prosent av den norske befolkningen, og de står for omtrent 20 prosent av flyttingene mellom norske kommuner. Innvandrere i Norge bor mer sentralt enn befolkningen ellers, men disse forskjellene er blitt mindre de siste tiårene. Mens befolkningsveksten blant resten av befolkningen siden 2000 bare er kommet i relativt sentrale strøk (sentralitet 1-4), har antall innvandrere – og særlig arbeidsinnvandrere – økt kraftig i alle sentraliteter. I sentralitet 5 (de nest minst sentrale kommunene) økte antallet innvandrere nok til å holde det totale folketallet oppe. Arbeidsinnvandrerne som har kommet til mindre sentrale strøk har i større grad blitt boende, og i mindre grad utvandret, enn arbeidsinnvandrerne som kom til mer sentrale strøk. Arbeidsinnvandrerne som har kommet til mindre sentrale strøk har i større grad blitt boende, og i mindre grad utvandret, enn arbeidsinnvandrerne som kom til mer sentrale strøk. For flyktninger er det annerledes: De som har kommet til mindre sentrale strøk har flyttet videre i større grad enn flyktninger som har kommet til sentrale strøk. (NIBR: 2022:12)

Kan innvandring bidra til opprettholdelse av bosetting i distriktene? Hvilke forutsetninger må ligge til rette for stabil bosetting og god integrering?

Bør fylkeskommunen gjennom sin rolle i anmodningsprosessen ved bosetting av flyktninger jobbe for mer bosetting av flyktninger i distriktene?

Prognose frem mot 2050

Hovedfunn:

- Trondheimsområdet fortsetter å ta en stor del av befolkningsveksten i Trøndelag
- Befolkningsveksten i Trøndelag ligger litt under landsnittet på 11,1 prosent
- Mesteparten av befolkningsveksten i Trøndelag skjer i Trondheimsområdet
- Befolkningen i Trondheim vil øke fra 210 500 i 2022 til 248 600 i 2050. En vekst på 38 100 personer eller 18,1 prosent
- Befolkningen i Trøndelag uten Trondheim vil øke med 4,1 prosent eller 10 700 i perioden 2022-2050
- Befolkningsnedgang for fylket som helhet er en del av det mulige utfallsrommet

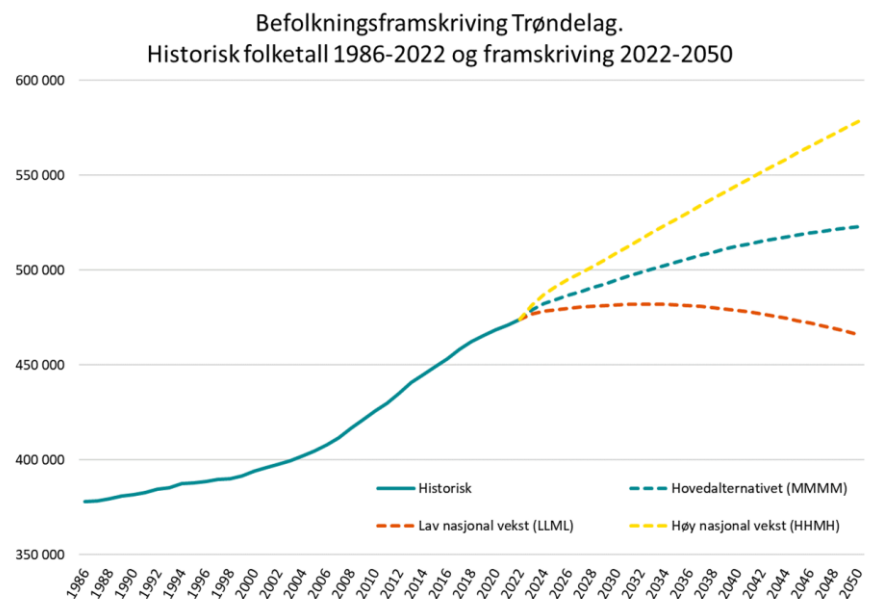
Hovedalternativet i SSBs befolkningsframskriving fra 2022 tilsier en vekst på 10,3 prosent eller 48 827 personer i Trøndelag frem mot 2050. Totalt vil det være 522 958 innbyggere i Trøndelag i 2050 hvis SSB treffer med sin framskriving. Hovedalternativet tilsier at Trøndelag passerer 500 000 innbyggere i 2033.

Det er et utfallsrom på 112 323 personer mellom høy- og lavalternativet i prognosen for 2050. Høyalternativet tilsier en vekst på 22 prosent eller 104 304 personer, og totalt 578 435 innbyggere i Trøndelag i 2050. Lavalternativet tilsier en nedgang på -1,7 prosent eller 8 019 personer. Det gir totalt 466 112 innbyggere i 2050.

78 prosent av befolkningsveksten i årene 2022-2050 vil komme i Trondheim ifølge hovedalternativet i framskrivingen. Befolkningen i Trondheim vil ifølge

hovedalternativet øke med 38 100 personer eller 18,1 prosent. Det betyr at andelen trøndere som bor i Trondheim øker fra 44,4 prosent i 2022 til 47,5 prosent i 2050. Trondheim forventes å ha 248 600 innbyggere i 2050.

Det er imidlertid ikke bare Trondheim som vil ha en betydelig befolkningsvekst frem mot 2050 ifølge befolkningsframskrivingene. Flere av kommunene i Trondheimsområdet anslås å få en sterk vekst i årene som kommer. Skaun anslås å få en vekst på 25,4 prosent ifølge hovedalternativet, mens Malvik forventes å få en vekst på 21,5. Videre har vi Melhus som forventes å få en vekst på 14,3 prosent.

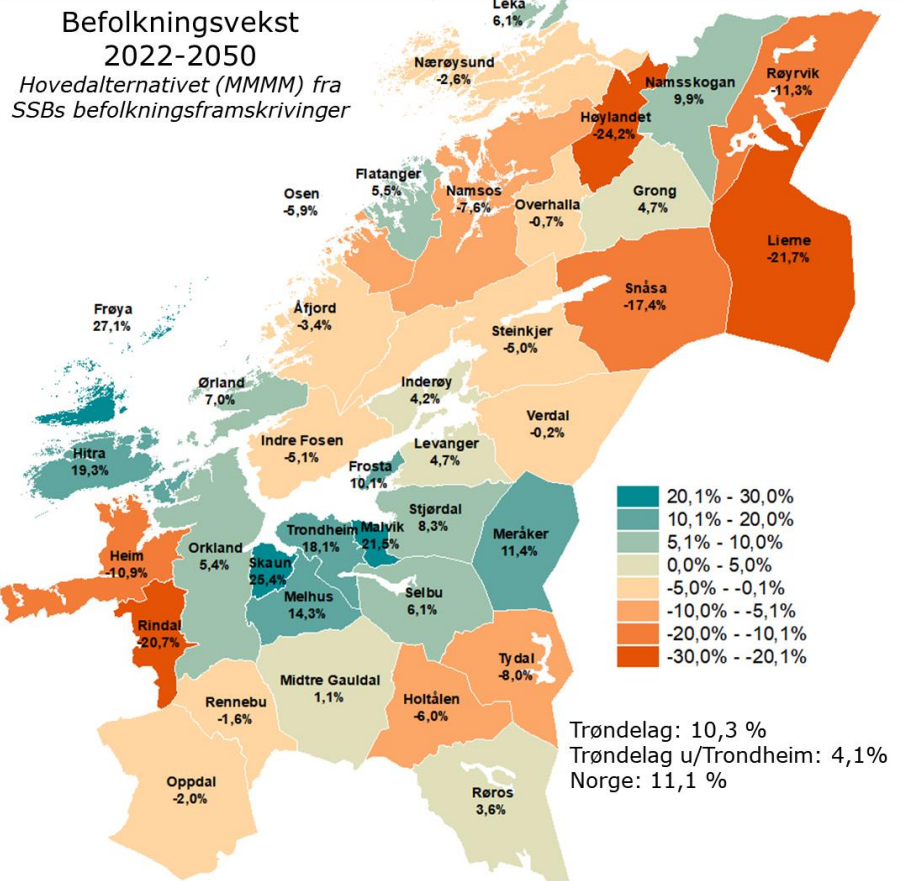
Figur 24: Historiske befolkningsutvikling 1986-2022 og befolkningsframskriving 2022-2050

I tillegg til kommunene i Trondheimsområdet er det Frøya og Hitra som ifølge hovedalternativet i framskrivingen vil få den sterkeste veksten frem mot 2050, med en befolkningsvekst på henholdsvis 27,1 prosent og 19,3 prosent. Her har man som tidligere nevnt over lengre tid hatt en sterk vekst med bakgrunn i betydelig arbeidsinnvandring i forbindelse med veksten i havbruksnæringen.

I 18 av Trøndelags 38 kommuner gir hovedalternativet nedgang i folketallet fram mot 2050. De fleste av kommunene med prognostisert nedgang er små distriktskommuner, men også bykommunene Namsos, Steinkjer og Verdal er i denne kategorien.

Det er verdt å minne om at SSBs befolknings-framskrivinger i stor grad er basert på utvikling de siste årene, og tar ikke hensyn til relevante forhold som for eksempel arealpolitikk, infrastrukturtiltak eller arbeidsplassetableringer.

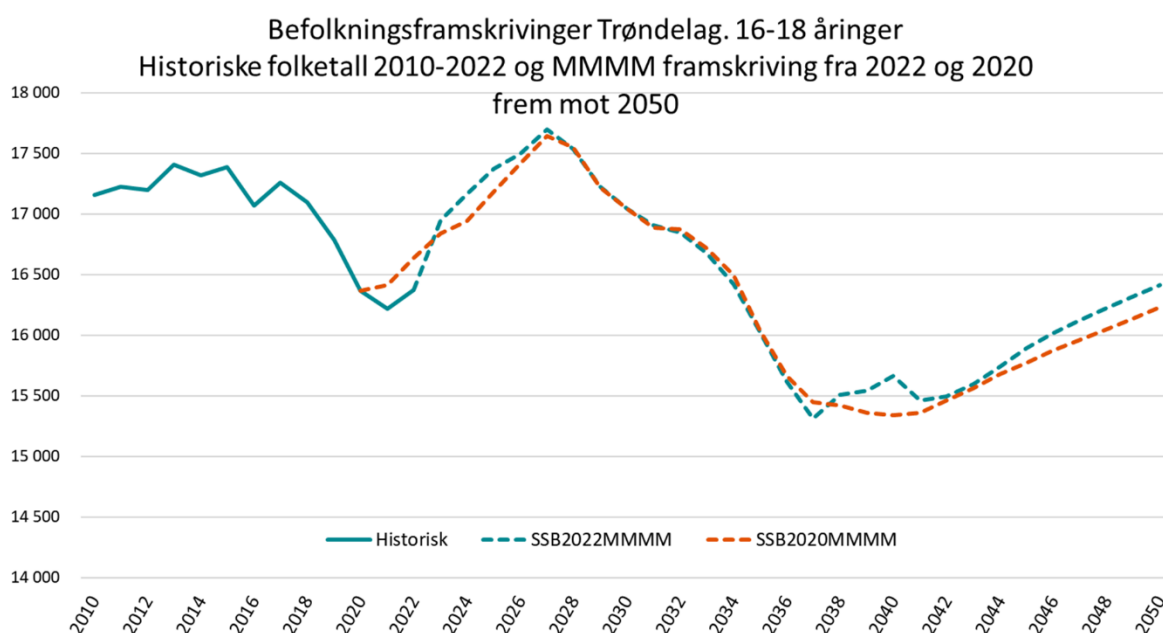
Kart 9: Befolkningsvekst 2022-2050 iht. SSB hovedalternativet (MMMM)

16-18 åringer. Prognoser for utvikling antall personer i videregående alder

Utviklingen i antall 16-18 åringer er viktig for Trøndelag fylkeskommune siden denne aldersgruppen utgjør en stor del av elevmassen ved de videregående skolen. Denne aldersgruppen er også høyt vektet i inntektssystemet for fylkeskommunene.

Det var 16 372 personer i alderen 16-18 år per 1.1.2022. Hovedalternativet til SSBs framskrivinger gir 16 410 personer mellom 16-18 år i 2050, altså på omtrent samme nivå som i dag. Framskriving forventer imidlertid at antall 16-18 åringer i Trøndelag vil stige frem mot 2028, for deretter å få en lenger nedgangsperiode før man igjen får en vekst fra 2040 og utover. Her bør man merke seg at 16-18-åringene fra 2037 og utover ikke er født enda, og at det usikkerhet rundt SSBs forutsetninger for fertilitetsutvikling.

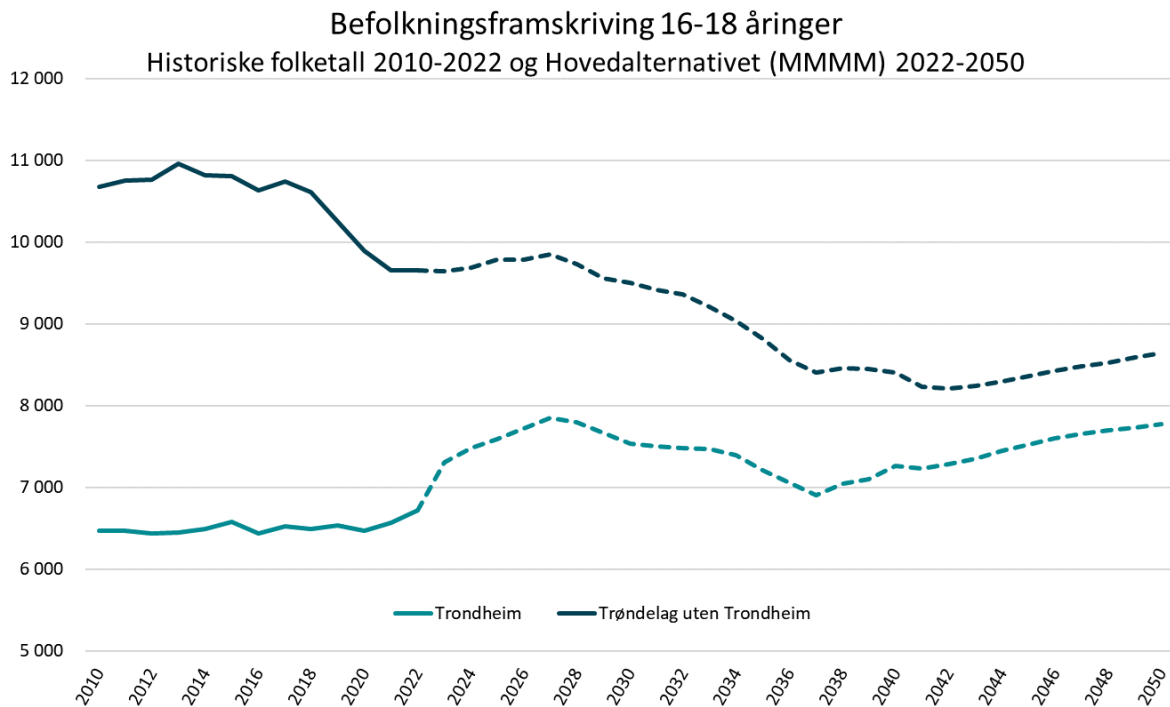
Figur 25: Befolkningsframskrivinger 16-18 åringer i Trøndelag frem mot 2050

Hovedalternativet til SSBs framskrivinger for 16-18 åringer viser ulike utvikling i Trondheim i forhold til resten av Trøndelag.

Det var 6 722 personer i gruppen 16-18 år i Trondheim per 1. januar 2022. Hovedalternativet til SSB tilsier at det vil være 7 770 i 2050, noe som er en vekst på 1 048 personer eller 15,6 prosent. SSB anslår at Trondheim vil ha en vekst i antall 16-18 åringer frem mot 2028, for deretter å gå noe ned frem mot 2038, før man igjen får en vekst.

I perioden 2018-2022 var utviklingen i antall 16-18 åringer i Trondheim noe svakere enn det framskrivingene til SSB fra 2018 og 2020 framskrivingene la til grunn. Glatting av flytterater og tilflytting av studenter gjør framskrivingen vanskelig for disse aldersgruppen for Trondheim. SSB har hatt en tendens til å ha litt for høye prognoser for 16-18 åringer i Trondheim.⁵

⁵ For dimensjonering av videregående skoler i Trondheim brukes byplankontorets befolkningsframskrivinger og ikke SSBs framskrivinger. Det gjøres også justeringer for effektene av glatting av flytteratene.

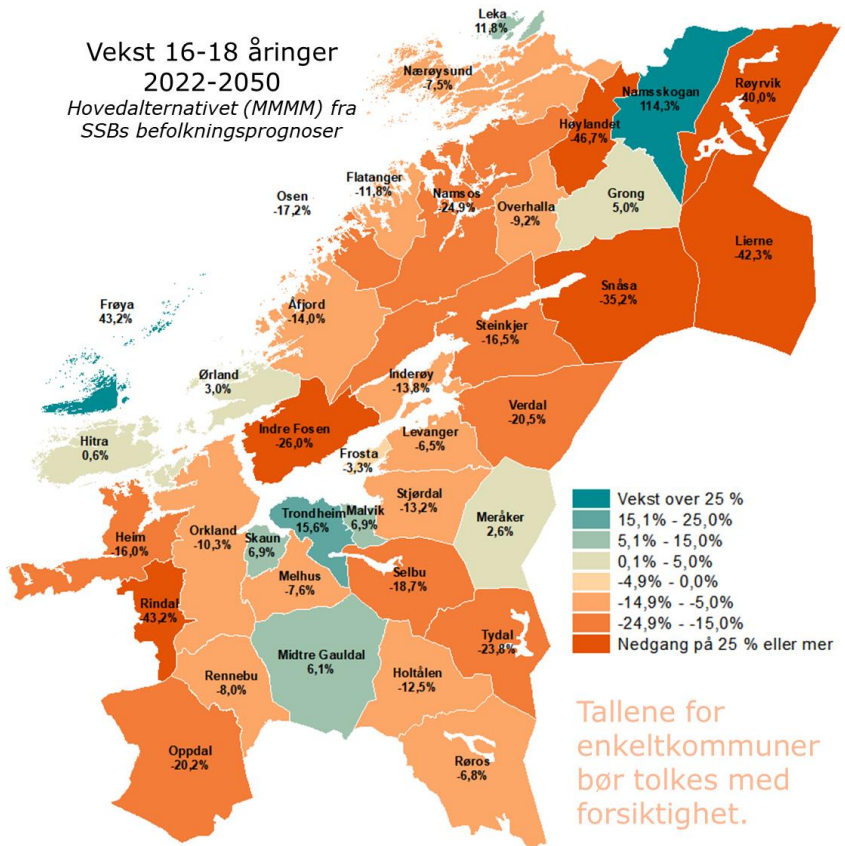
Figur 26: Befolkningsframskrivinger 16-18 åringer i Trondheim og Trøndelag uten Trondheim frem mot 2050

Det var 9 650 personer i gruppen 16-18 år i Trøndelag uten Trondheim per 1. januar 2022. Hovedalternativet tilsier at det vil være 8 640 i 2050, noe som er en nedgang på 1 010 personer eller -10,5 prosent. Det anslås at noenlunde flatt frem til 2028, og at man deretter vil ha en negativ trend frem mot 2040.

Hovedalternativet (MMMM) - 16-18 år				
	2022	2050	Endring 2022-2050	
Trondheim	6 722	7 770	1 048	15,6 %
Steinkjer	873	729	-144	-16,5 %
Namsos	575	432	-143	-24,9 %
Frøya	132	189	57	43,2 %
Osen	29	24	-5	-17,2 %
Oppdal	258	206	-52	-20,2 %
Rennebu	88	81	-7	-8,0 %
Røros	177	165	-12	-6,8 %
Holtålen	64	56	-8	-12,5 %
Midtre Gauldal	181	192	11	6,1 %
Melhus	700	647	-53	-7,6 %
Skaun	319	341	22	6,9 %
Malvik	566	605	39	6,9 %
Selbu	150	122	-28	-18,7 %
Tydal	21	16	-5	-23,8 %
Meråker	76	78	2	2,6 %
Stjørdal	958	832	-126	-13,2 %
Frosta	92	89	-3	-3,3 %
Levanger	743	695	-48	-6,5 %
Verdal	584	464	-120	-20,5 %
Snåase	88	57	-31	-35,2 %
Lierne	52	30	-22	-42,3 %
Raarvihke	20	12	-8	-40,0 %
Namsskogan	14	30	16	114,3 %
Grong	80	84	4	5,0 %
Høylandet	60	32	-28	-46,7 %
Overhalla	141	128	-13	-9,2 %
Flatanger	34	30	-4	-11,8 %
Leka	17	19	2	11,8 %
Inderøy	276	238	-38	-13,8 %
Indre Fosen	385	285	-100	-26,0 %
Heim	187	157	-30	-16,0 %
Hitra	175	176	1	0,6 %
Ørland	334	344	10	3,0 %
Ålfjord	143	123	-20	-14,0 %
Orkland	643	577	-66	-10,3 %
Nærøysund	334	309	-25	-7,5 %
Rindal	81	46	-35	-43,2 %
Trøndelag	16 372	16 410	38	0,2 %

Vekst 16-18 åringer
2022-2050
Hovedalternativet (MMMM) fra
SSBs befolkningsprognoser

Kart 10: Prosentvis endring 16-18 åringer 2022-2050. kommunenivå

Figur 27: Befolkningen 16-18 år i 2022 og 2050 for kommunen i Trøndelag. Hovedalternativet (MMMM).

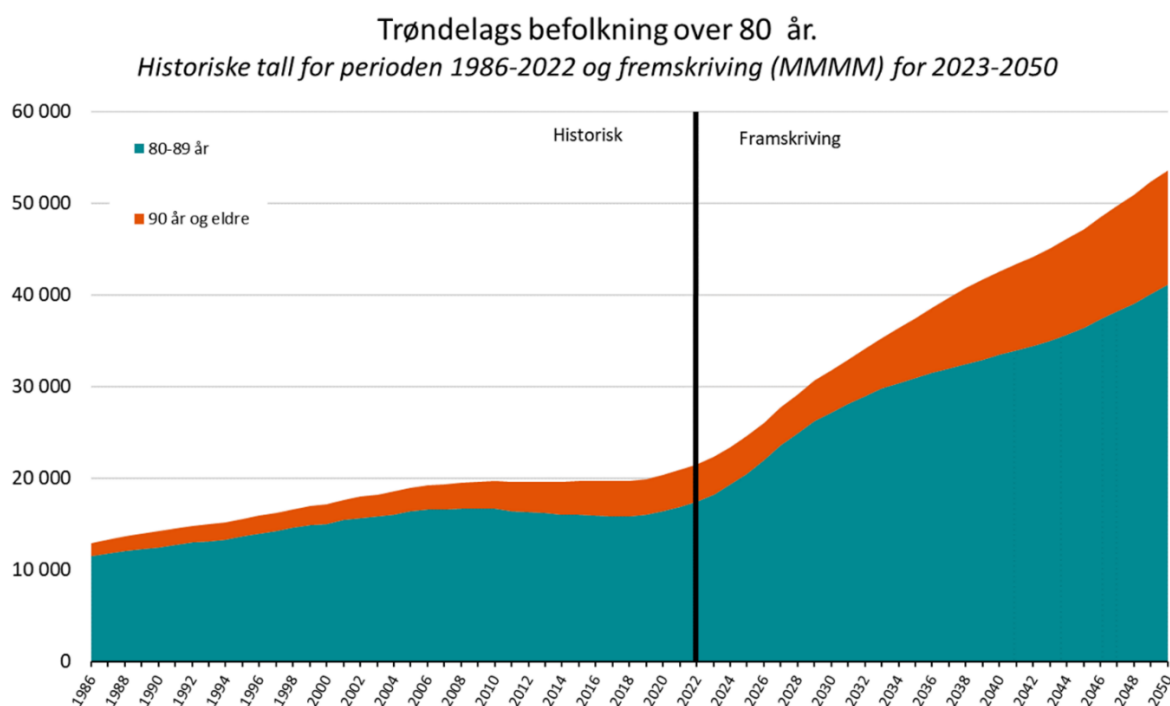

Eldrebølgen kommer endelig til Trøndelag

Hovedfunn:

- I perioden 2010-2022 er det aldersgruppen 67-79 år som har vokst klart mest
- Fram mot 2030 er det aldergruppen 80-89 år som vokser mest, og etter 2030 blir det aller sterkest vekst i aldersgruppen 90 år og eldre
- Andelen av befolkningen i Trøndelag som er over 80 år øker fra 4,5 prosent i 2022 til 10,3 prosent i 2050
- Store variasjoner i alderssammensetning i ulike deler av Trøndelag, men alle kommunene får flere eldre framover

Det blir stadig flere eldre i Trøndelag, og andelen eldre øker. Eldrebølgen skyldes flere faktorer som store fødselskull etter andre verdenskrig, økt levealder og lavere fødselstall per kvinne. I perioden fra 2010 er det aldersgruppen 67-79 år som har vokst klart mest i Trøndelag. På de 12 årene er det 55 prosent flere i denne gruppen, mens veksten har vært bare 5 prosent for 80-89 år og 30 prosent for 90 år og eldre. Vi har altså hatt en periode med vekst i unge eldre som i stor grad har god helse og evne til å bidra både i arbeid, frivillighet og i familien.

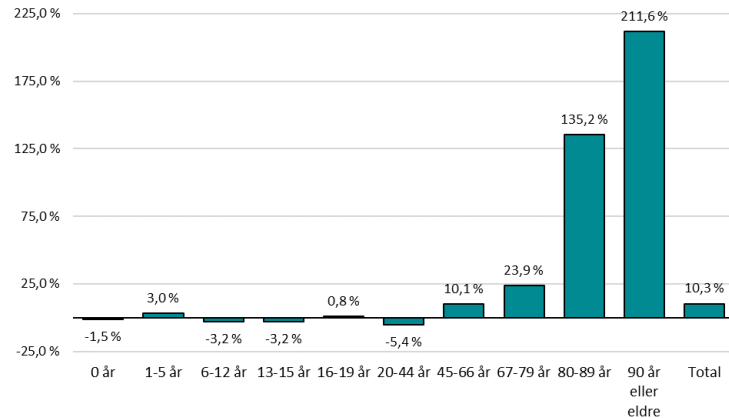
Figur 28: Eldrebølgen. Utvikling i befolkningsgruppene 80-89 år og 90 år og eldre i Trøndelag 1986-2050.

Samtidig som det blir stadig flere eldre blir det ikke samme utvikling for andre aldersgrupper i årene framover. Aldergruppen 20-66 år har hatt en vekst på 11 prosent siden 2010, men denne veksten blir svakere med bare 3 prosent økning i perioden 2022-2030 og har svak negativ utvikling etter 2030. Det har blitt 3 prosent færre barn og unge i Trøndelag siden 2010, og hovedprognosen gir svak negativ utvikling 2022-2030 og flat utvikling etter 2030.

Ser vi framover tilsier hovedalternativet i SSBs prognoser at det blir 45 600 flere personer som er 67 år eller eldre i 2050 sammenlignet med 2022. Dette er en vekst på 58,6 prosent. I 2050 vil 23,6 prosent av befolkningen i Trøndelag være 67 år eller eldre, opp fra 16,4 prosent i 2022. Det er den eldste delen av aldersgruppen 67 år eller eldre som har den største veksten. Det er forventet at det vil være 211,6 prosent flere personer som er over 90 år i 2050 sammenlignet med 2022.

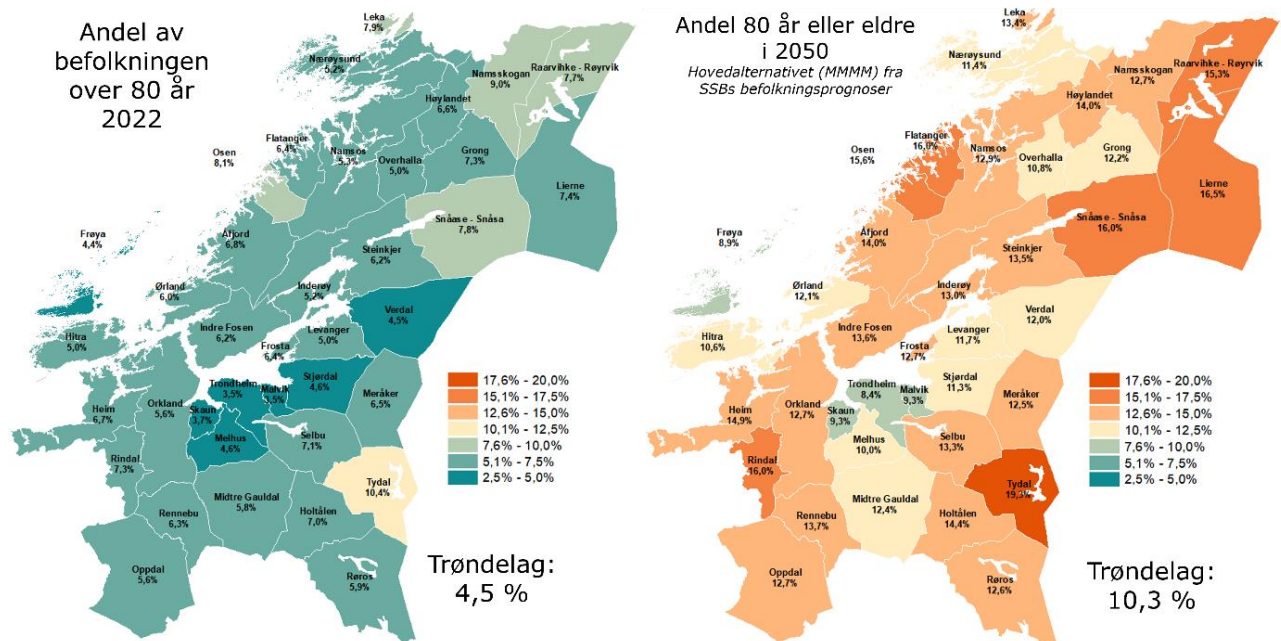
Hovedalternativet (MMMM) Trøndelag
Endring 2022-2050 fordelt på aldersgrupper

Figur 29: Utvikling for befolkningsgrupper i Trøndelag 2022-2050.

Behovet for helse- og omsorgstjenester øker med alder. Sannsynligheten for ulike helse- og omsorgstjenester er betydelig høyere i 80-årene enn i 70-årene, og enda høyere i 90-årene. Samtidig blir evnen til å bidra i arbeid, frivillighet og omsorg i hjemmet lavere. Eldrebølgen har allerede begynt å påvirke etterspørselen etter en del tjenester innen helse og omsorg, men statistikken viser altså at effektene av eldrebølgen på vil bli mye sterkere i årene som kommer.

Aldersfordelingen i befolkningen varierer mye mellom kommunene i Trøndelag. For Trøndelag samlet utgjør gruppen 80 år og eldre 4,5 prosent av befolkningen i 2022, og det vokser til 10,3 prosent i 2050. Alle kommuner går i samme retning mot større andeler over 80 år. I Tydal er det allerede i dag 10,4 prosent av befolkningen over 80 år, og vil ifølge hovedalternativet i SSBs befolkningsprognoser få 19,3 prosent over 80 år i 2050. Kartene viser at det er lavest andel eldre i de mest sentrale kommunene i Trondheimsområdet, og i kommuner som ellers har hatt god befolkningsvekst de senere årene.

Kart 11: Andel av befolkningen over 80 år i 2022 og 2050.

Det er alltid usikkerhet knyttet til prognoser, og befolkningsprognosene til SSB er intet unntak. Jo lenger fram i tid man spår, dess større er usikkerheten. For å predikere antall eldre er dødelighet en faktor. Dødelighet er sannsynlighet for å dø gitt alder og kjønn, og i SSBs prognoser er det ikke store endringer i dødelighet, men tendensen går i retning av litt høyere levealder i befolkningen. Usikkerheten knyttet til dødelighet og levealder vurderes som relativ små.

Innenlands flytting mellom kommuner utgjør trolig en større usikkerhet i prognosene for enkeltkommuner. Historisk sett har sannsynligheten for at man flytter vært synkende med alder, og veldig lav for den eldste delen av befolkningen. Vi kan se for oss at dagens og fremtidens eldre i stadig større grad har bodd ulike steder i løpet av livet og har reist mer i forbindelse med arbeid og ferie. Kan det øke sannsynligheten for at man flytter i godt voksen alder?

En viktig flytteårsak har vært at unge etablerere og småbarnsfamilier flytter «hjem» i nærheten av besteforeldre. Kan vi få et økende antall besteforeldre som flytter i retning av barn og barnebarn i stedet? I så fall kan det gi en sentraliserende effekt på bosettingen, med lavere folketall i distriktene enn hovedprognosen fra SSB.

I mange kommuner rundt om i Trøndelag kan det bli stor etterspørsel etter arbeidskraft med både mange eldre og få i arbeidsdyktig alder. Tilgang på sikker jobb er et viktig flyttemotiv for mange, og kan bli en driver for tilflytting fra innland eller utland som befolkningsprognosene til SSB ikke tar hensyn til. Selv om mangelen på arbeidskraft trolig blir større i distriktene, så hjelper ikke det nødvendigvis på bosettingen i distriktene så lenge det også er tilgang til arbeid i sentrale strøk.

Digitale ressurser for utforskning av tallene:

<https://trondelagital.no/statistikk/folketall-og-endringer>

<https://trondelagital.no/statistikk/befolkningsprognoser>

<https://trondelagital.no/statistikk/alder>

Problemstillinger til drøfting:

Språk i laget eller balansert utvikling?

Befolkningsprognosene tilsier ulik utvikling i ulike deler av Trøndelag, med vekst i Trondheimsområdet og en svakere utvikling ellers. Ungdomskullene vil fordeles ulikt mellom Trondheimsområdet og resten av Trøndelag. Eldrebølgen kommer over hele Trøndelag, men også her er det forventet store ulikheter mellom kommunene. Så langt har effektene av eldrebølgen på helse, pleie og omsorg trolig vært beskjeden, men de vil øke i årene som kommer.

Hva har disse prognosene å si for muligheten for en balansert utvikling av Trøndelag? De ulike kommunene med sine regionsentre og lokalsentre vil ut fra framskrivingene ha en ulik utvikling. Hva bør være viktige strategier for å møte denne utviklingen i Trøndelag framover?

Illustrasjonsliste

Kart

Kart 1: Befolkningsendring 2015-2022.....	5
Kart 2: Andel av befolkningen som bor i tettsteder per 1.1.2022	10
Kart 3: Eksempel på hvordan områdene som regnes som tettbygd har endret seg fra 2015 til 2022. Tettstedene Hommelvik og Muruvik.....	10
Kart 4: Senterstruktur i Trøndelag med landsdelscenter og regionsenter. Hentet fra regional plan for arealbruk.	12
Kart : Største tettsted dominans 2022	15
Kart : Nettoflytting og fødselsbalanse 2015-2021.....	18
Kart 6: Innvandrere bosatt i Trøndelag etter landbakgrunn.	32
Kart 7: Andel innvandrere i befolkningen i kommunene i 2022	33
Kart 8: Befolkningsvekst 2022-2050 iht. SSB hovedalternativet (MMMM)	37
Kart 9: Prosentvis endring 16-18 åringer 2022-2050. kommunenivå	40
Kart 10: Andel av befolkningen over 80 år i 2022 og 2050.	42

Tabeller

Tabell 1: Befolkning i Trøndelag 2015-2022, i kommuner etter ulike inndelinger	6
Tabell 2: Befolkning per 1.1 i Trøndelag 2015-2022	7
Tabell 3: Tettsteder i Trøndelag med over 1000 bosatt i 2022	11
Tabell 4: Nettoflytting i ulike aldersgrupper i perioden 2015-2022, målt i prosent av befolkningen i 2022.....	20
Tabell 5: Utdanningsnivå for befolkningen i Trøndelag etter innvandringskategori. Per oktober 2021	32

Figur

Figur 1: Befolkningsendring fylker 2015-2022.	5
Figur 2: Utvikling i andel av Trøndelags befolkning som bor i tettbygde områder 1990-2022 og framskriving frem mot 2050.....	9
Figur 3: Boligbygging (bruksareal i største etasje) i Trøndelag 2015-2021 i forhold til avstand til tettsted.....	12
Figur 4: Andel av Trøndelags befolkning som bor i Trondheim, 1769-2022 og framskriving mot 2050	16
Figur 5: Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoflytting i Trøndelag i perioden 1986-2021.....	18
Figur 6: Innbyggere etter ett-års alder som andel av befolkningen i 2022.....	19
Figur 7: Flytting i Trøndelag i 2021 fordelt på alder.....	19
Figur 8: Flytting i Trøndelag u/Trondheim i 2021 fordelt på alder.....	20
Figur 9: Inn og utflytting fra kommuner i Trøndelag i perioden 1980-2021, målt som prosent av befolkningen.....	21
Figur 10: Flytting i Trøndelag fordelt på alder i ulike tidsperioder	22
Figur 11: Forskjell mellom faktisk og formell befolkning i 2022. Kommuner med størst positiv og negativ differanse.....	23
Figur 12: Personer per husholdning og antall husholdninger i Trøndelag i perioden 1960-2022.	25
Figur 13: Andel som bor alene etter kjønn og alder 16-97 år. Trøndelag i 2022	26
Figur 14: Personer etter husholdningstype i Trøndelag i perioden 2014-2022.	26

Figur 15: Boligbygging i Trøndelag 2015-2021. antall fullførte boenheter fordelt på bygningstype....	27
Figur 16: Boligbygging fordelt på sentralitetsklasser i Trøndelag 2015-2021. Antall fullførte boenheter fordelt på bygningstype.	28
Figur 17: Innvandring og utvandring i Trøndelag i perioden 4. kvartal 1997- 3. kvartal 2022, rullende snitt over 4 kvartal.....	29
Figur 18: Nettoinnvandring som andel av den totale befolkningsvekst i Trøndelag 1998-2021.	30
Figur 19: Dekomponert befolkningsutvikling 2015-2022 etter sentralitet	30
Figur 20: Andel innvandrere blant hhv. befolkningen og sysselsatte i Trøndelag.	31
Figur 21: Innvandrere etter innvandringsgrunn. 2006-2022. IMDI.....	31
Figur 22: Utvikling i antall innvandrere og norskfødt med innvandrerforeldre i Trøndelag 1986-2022	33
Figur 23: Anmodning, vedtak og faktisk bosetting av flyktninger i Trøndelag i perioden 1995-2022. Tall fra IMDI.....	34
Figur 24: Historiske befolkningsutvikling 1986-2022 og befolkningsframskriving 2022-2050	36
Figur 25: Befolkningsframskrivninger 16-18 åringer i Trøndelag frem mot 2050.....	38
Figur 26: Befolkningsframskrivninger 16-18 åringer i Trondheim og Trøndelag uten Trondheim frem mot 2050	39
Figur 27: Befolkningen 16-18 år i 2022 og 2050 for kommunen i Trøndelag. Hovedalternativet (MMMM).....	40
Figur 28: Eldrebølgen. Utvikling i befolkningsgruppene 80-89 år og 90 år og eldre i Trøndelag 1986-2050.....	41
Figur 29: Utvikling for befolkningsgrupper i Trøndelag 2022-2050.	42

Appendiks A: Sentralitetsindeksen

I notatet blir det flere ganger referert til sentralitet og SSBs sentralitetsindeks.

Fullbeskrivelse av sentralitetsindeksen og dens oppbygging kan man finne her:

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/413602?ts=17085d29f50>

Sentralitetsindeksen gir et mål for kommunens sentralitet og klassifiserer kommuner i grupper etter sentralitet. Indeksen bygges «nedenfra», med de ca. 13.500 grunnkretsene som byggesteiner. Sentralitetsindeksen settes sammen av to delindekser:

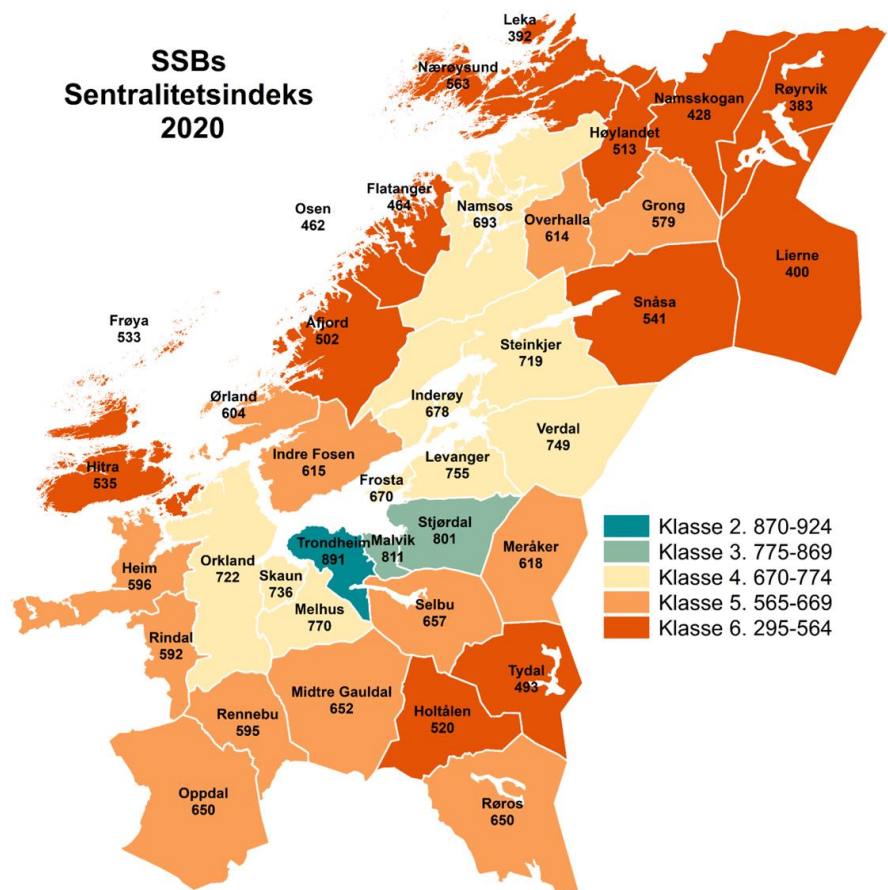
- Hvor mange arbeidsplasser kan de som bor i hver enkelt grunnkrets nå med bil i løpet av 90 minutter.
- Hvor mange servicefunksjoner kan de som bor i hver enkelt grunnkrets nå med bil i løpet av 90 minutter.

Avstander er ikke beregnet for arbeidsplasser og servicefunksjoner som ligger mer enn 90 minutter fra bostedet, siden Reisevaneundersøkelsen (TØI, 2014) viser at svært få – under 1 prosent på landsbasis – har arbeidsreise på mer enn 90 minutter.

Antallet blir vektet, slik at en arbeidsplass eller servicefunksjon som ligger nært bostedet teller mer enn en som ligger lenger bort. Det tas altså hensyn til at avstand har en kostnad, eller at det ligger en motstand i avstand.

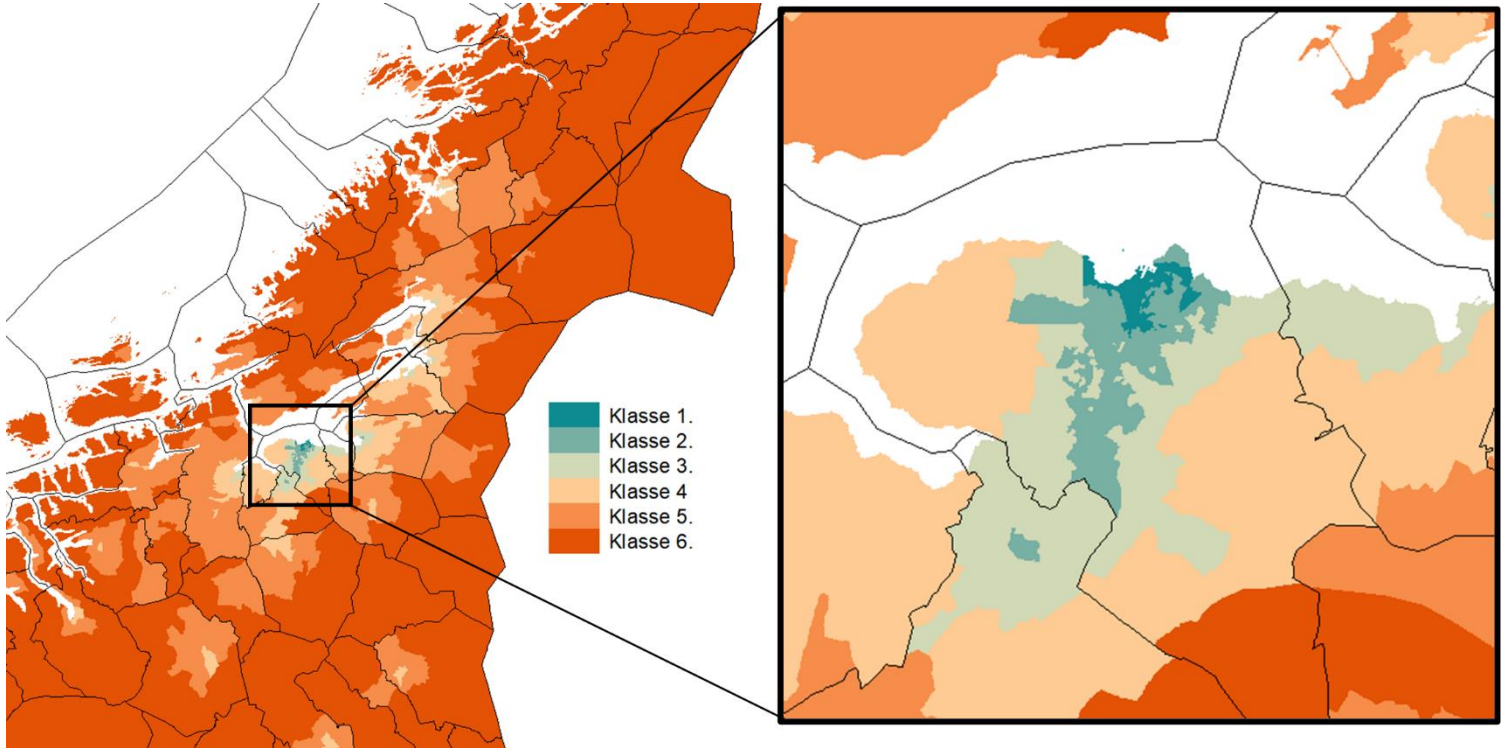
Deretter blir gjennomsnittet kalkulert for hver kommune ut fra folketallet i kommunens grunnkretser for hver av de to delindeksene. Til slutt kombineres de to indeksene.

Det som kommer ut er et tall mellom 0 og 1000 for hver kommune, der 1000 er høyest sentralitet. Kommuner blir deretter gruppert i 6 sentralitetsklasse. der klasse 6 er de minst sentrale og klasse 1 er mest sentrale. Klassegrensene er satt slik at de nest-største byene – Stavanger, Bergen og Trondheim – ikke er i øverste sentralitetsklasse sammen med Oslo

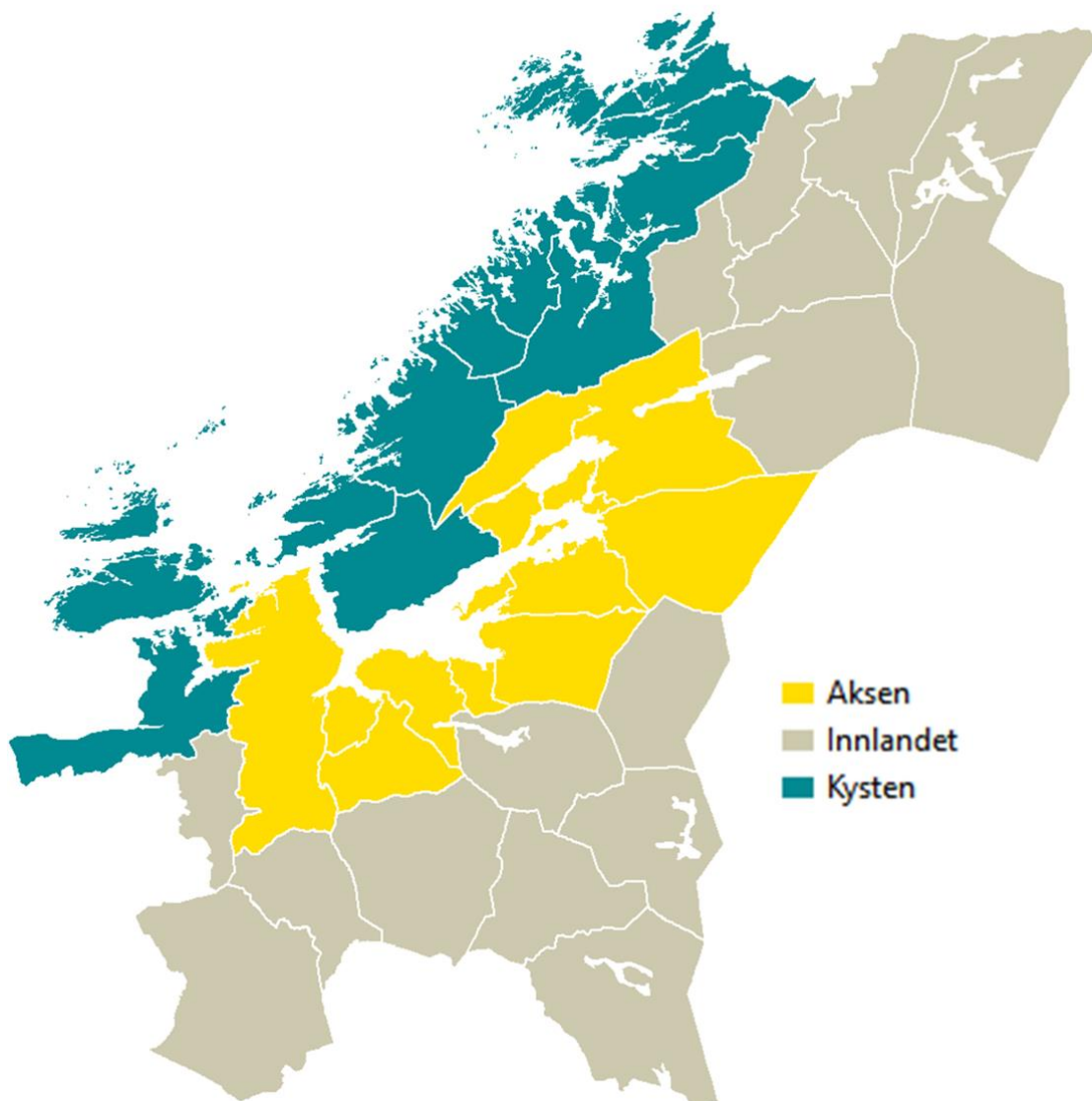

Sentralitetsindeksen lages også for bebodde grunnkretser. I kartet under vises sentralitetsindeksen på grunnkretser i og rundt Trøndelag.

Appendiks B: Aksen, kysten og Innlandet

Kommuner som innbefattes av som ligger innenfor områder ene Aksen Kysten og Innlandet.

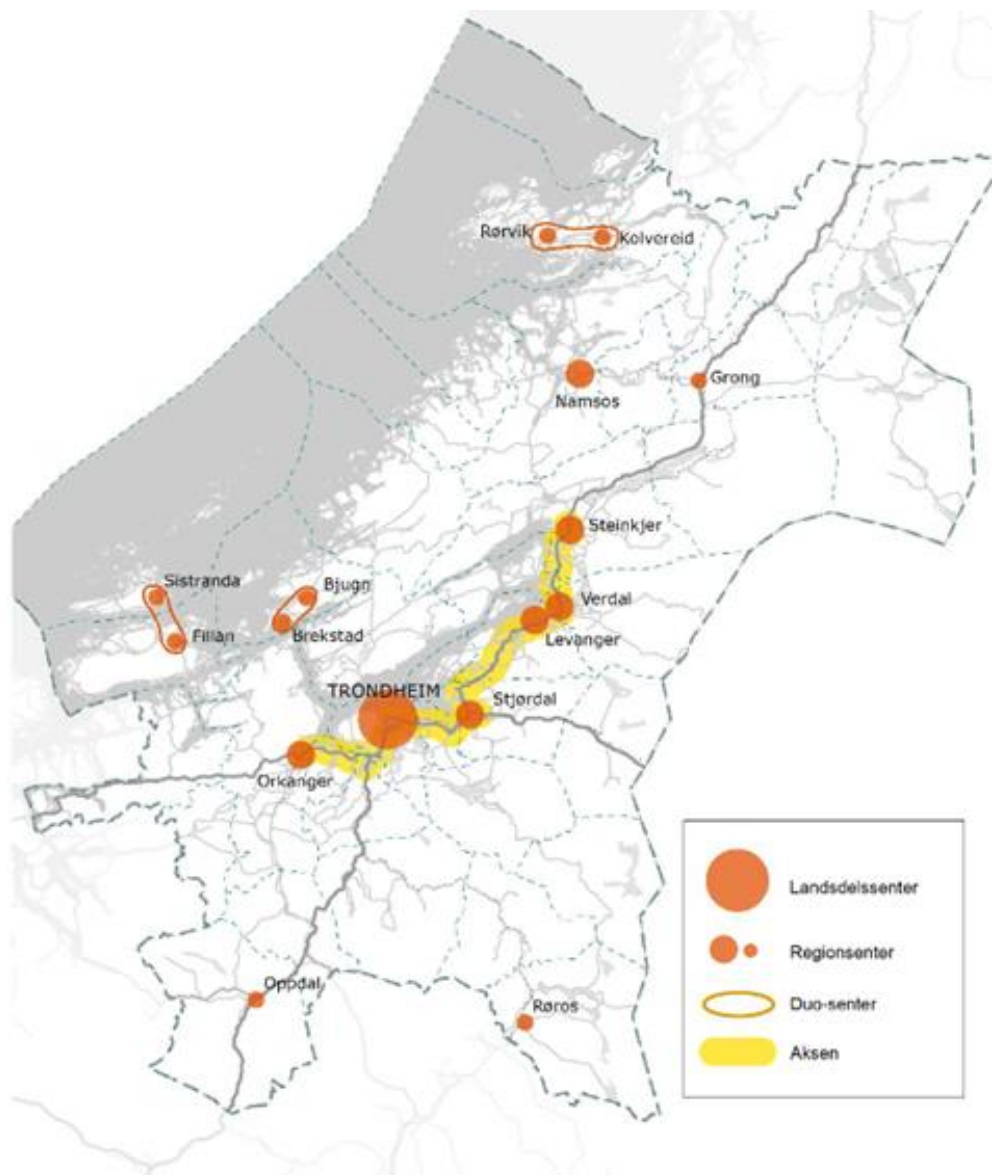

I analysen av den demografiske utviklingen i Trøndelag i Regional planstrategi for fylkestingsperioden 2020-2023 ble Trøndelag delt i 3; Aksen, Kysten og Innlandet. Dette var et analysegrep og ikke en funksjonell eller administrativ inndeling, eller en inndeling som uttrykk for politiske prioriteringer. Bakgrunnen for denne inndelingen var at disse områdene har noen felles kjennetegn knyttet til bosetning og næringsstruktur.

Begrepet aksen stammer opprinnelig fra utredningen «Trøndelags romlige utvikling, historier og scenarier 1030-2030», (Selstad 2002). Der det var et scenario som gikk på at «Aksen tar alt». Der var aksen definert som området mellom Trondheim og Steinkjer. I senere tid har man imidlertid brukt aksen på området som strekker seg fra Orkland til Trondheim og videre til Steinkjer.

Appendiks C: Senterstruktur i regional plan for arealbruk

Senterstrukturen i RPA bygger på det som i dag oppfattes som regionale tyngdepunkt, dvs. de største byene og tettstedene i fylket med regionale funksjoner. En avklart prioritering gjennom RPA skal bidra til å gi både sentrene og omlandet økt kraft. Utbygging i tilknytning til eksisterende bebyggelse og sentre fremfor på nytt areal utenfor vil være bærekraftig, da det reduserer behovet for ny infrastruktur, reduserer transportbehovet, muliggjør satsing på kollektivtilbud og sparer omkringliggende dyrkajord og naturområder.

Byene og tettstedene i Trøndelag er i RPA inndelt i følgende nivå etter funksjon og innbyggertall:

- Landsdels-senter og regionsenter: Storbyen Trondheim (landsdels-senter) og prioriterte småbyer og tettsteder med viktige regionale funksjoner (se kart over).
- Lokalsenter: Kommunesenter og andre tettsteder.

- Bydels- og grendesenter: Nærsenter i bydeler og andre mindre tettsteder og grender.

Regionsenter: Trondheim er både landsdelssenter og regionsenter. Trondheim skal være en positiv drivkraft for utviklingen i hele fylket. Trondheim har også en viktig rolle som regionsenter for Trondheimsregionen. Småbyene og flere større tettsteder i fylket har regionale funksjoner som dekker mange kommuner. Et regionsenter skal alene eller i samspill med nærliggende regionsenter/lokalsenter bidra til å utvikle sterke bo- og arbeidsmarkeder i hele Trøndelag. Regionale sentre i kartet over er basert på «NIBR-rapport 2013/13 Regionale tyngdepunkt i Sør-Trøndelag». Det er ikke gjort en lignende utredning for tidligere Nord-Trøndelag. I RPA er det pekt ut regionsentre i nordre del etter samme prinsipper som i sørlige del. Med unntak av Leksvik sammenfaller disse med det som ble omtalt som handelssentre i Regional plan for arealbruk i Nord-Trøndelag.

Lokalsenter: Lokalsenter er de øvrige kommunesentrene og andre tettsteder, angitt som viktige av kommunene. Disse skal kunne ha regionale funksjoner som f.eks. videregående skoler mv. for å sikre en balansert utvikling av hele Trøndelag også i framtida.

Bydels- og grendesenter: De minste sentrene spiller også en sentral rolle i folks hverdagsliv. Bydelssentrene er viktige for folk som bor i de største byene, mens grendesentrene er viktige for de som bor i mer spredtbygde deler av Trøndelag.

Det er kommunenes ansvar å definere lokalsenter og bydels- og grendesenter.